

Întâmpinarea Domnului la Templu de către Dreptul Simeon, icoană rusească.

DIN SUMAR:

- O carte ca o binecuvântare – **PR. JUSTIN TIRA**.....(p. 2)
- Chipul mamei în viața Bisericii – **PR. VASILE STANCIU**...(p. 4)
- Chipul mamei în poezia și cântecul popular – **GELU FURDUL**.....(p. 4)
- Ziua mării sărbători – **PR. VALER BEL**.....(p. 5)
- Pe urmele Domnului Hristos – **VALENTIN VESA**.....(p. 6)
- Inițiere și desăvârșire prin Sfintele Taine – **PR. LIVIU VIDICAN-MANCI**.....(p. 7)
- Pr. Andrei Buzdug (1891-1939), primul Rector al Academiei Teologice Ortodoxe din Cluj – **MIRCEA GELU BUTA**(p. 10)

† Andrei

Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolit al Clujului, Maramureșului și Sălajului

Hristos e totul. Când L-ai aflat, ești fericit!

Simeon L-a așteptat pe Hristos o viață întreagă. Când L-a aflat, a fost fericit, a fost mântuit și a exclamat: *Acum, slobozește pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, în pace, că văzură ochii mei mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea feței tuturor popoarelor, lumină spre descoperirea neamurilor și slavă poporului Tău, Israel* (Luca 2, 29-33).

Sfântul Siluan Athonitul L-a dorit pe Hristos și L-a căutat cu lacrimi. Când L-a găsit, a mărturisit: *Mare este iubirea cu care ne iubește pe noi Domnul. Știi aceasta de la Duhul Sfânt, pe care Domnul mi L-a dat prin milostivirea Sa*¹.

Sterie Diamandi spune că, după ce L-ai găsit pe Domnul Hristos, El este *cârmaci încercat și iscusit care vâslește împotriva vântului și de-a curmezișul curentului, El nu este expresia unui moment istoric, ci un făuritor de istorie; El nu-i produsul mecanic al mediului și al nevoilor timpului, ci Titanul care schimbă mediul și abate cursul omenirii*². *Iisus Hristos, ieri și azi și în veci, este același* (Evrei 13, 8).

Din experiența proprie, Sfântul Siluan mărturisește că *nu există pe pământ om atât de blând și plin de iubire ca Domnul nostru Iisus Hristos. În El e bucuria și veselia noastră. Să-L iubim, iar el ne va duce în Împărăția Lui unde vom vedea Slava Lui*³.

Pentru creștinul obișnuit, eforturile ascetice, eroice de despățimire, care te ajută să ai experiența întâlnirii cu Hristos pe care au avut-o sfinții, de obicei sunt prea grele. Însă, pe lângă această cale, mai puțin bătătorită și rezervată personalităților cu o excepțională trăire și experiență duhovnicească, spune Părintele Teodor Bodogae, *viața spirituală a Ortodoxiei mai cunoaște o cale, care e la îndemâna tuturor: calea trăirii spirituale, liturgice, care urmărește unirea cu Dumnezeu prin mijlocirea formelor sensibile ale cultului sau slujbelor divine*⁴.

În acest sens vechea literatură duhovnicească ne prezintă un caz. Pe când Orientul Mijlociu ajunsese sub stăpânire arabă, un prinț arab călătorea înspre Beirut. Era însoțit de o caravană de cămile și slujitori. Aproape de oraș era o biserică cu hramul Sfântul Mucenic Gheorghe.

Fiind zi de sărbătoare, preoții și credincioșii erau adunați pentru Sfânta Liturghie. Prințul porunci slugilor să fie aduse cămilele în biserică. Preoții l-au rugat să nu facă lucrul acesta, pentru că era casa lui Dumnezeu. Dar... în zadar. Când însă cămilele au intrat în biserică, s-au prăbușit moarte.

A înțeles prințul că o putere neștiută de el este prezentă acolo. S-a hotărât atunci să asiste și el la Sfânta Liturghie. Cu multă teamă, preoții au început Sfânta Slujbă. Cum prințul stătea aproape de altar, după sfințirea darurilor, când preotul a spus *Să luăm aminte, sfintele sfinților* și a frânt agnețul, a văzut un copil minunat pe care îngerul Îl înjunghia cu sabia, vărsându-i sângele în potir și trupul împărțindu-l pe disc. S-a cutremurat. I-a crezut pe creștini canibali, pentru că la împărțire preotul le-a împărțit credincioșilor carne și sânge.

După ce s-a sfârșit Liturghia, când preotul împărțea anafura, i-a dat și prințului. Acesta a refuzat zicând: *N-am văzut eu că voi sunteți niște canibali? L-ați junghiat pe pruncul acela atât de frumos. Preotul uimit i-a spus: Boierule, dacă tu ai văzut asemenea lucruri, înseamnă că te iubește Dumnezeu. Apoi i-a explicat taina Sfintei Jertfe.*

Mișcat sufletește, prințul a cerut să fie botezat. Însă preotul, de frica repercusiunilor din partea musulmanilor, i-a cerut să se ducă la arhiepiscop, în Muntele Sinai. S-a dus, arhiepiscopul l-a catehizat și l-a botezat cu numele de Pahomie. Pahomie, plin de râvnă, s-a dus la ai săi, cu gândul să-i încreștineze. Ai săi nu au primit mesajul evangheliei și l-au martirizat.

Aceasta este povestirea, adevărul pe care-l propovăduiește însă Biserica este acela că *Hristos ni se arată, nouă muritorilor, sub forma văzută a Sfințelor Taine, adică sub înfățișarea Pâinii și a Vinului euharistic, sfințite la Sfânta Liturghie și prefăcute în Înșuși Trupul și Sângele Său*⁵.

Dreptul Simeon l-a primit pe Hristos în brațele sale. Calea mistică deschisă nouă tuturor este calea hatică a Sfințelor Taine. Cele trei taine importante ale inițierii sunt Botezul, Mirungerea și Sfânta Euharistie. Ele corespund celor trei trepte sau faze clasice ale vieții spirituale: purificarea, iluminarea și unirea deplină.

Experimentând o asemenea viață, Bătrânul Porfirie spunea: *Viața fără Hristos nu este viață. Dacă nu-L vezi pe Hristos în toate faptele și gândurile tale, tu trăiești fără Hristos... Hristos este prietenul nostru, fratele nostru, El este tot binele și toată frumusețea. El este totul*⁶.

¹ Cuviosul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejzii și iadul smereniei*, Alba Iulia, 1994, p. 41.

² Cf. Ilarion Felea, *Religia iubirii*, Arad, 1946, p. 391.

³ *Op. cit.*, p. 135.

⁴ Cf. Nicolae Cabasila, *Tâlcuirea dumnezeieștii Liturghii și despre viața în Hristos*, București, Editura Arhiepiscopiei, 1989, p. 12.

⁵ *Ibidem*.

⁶ Dionysios Tatsis, *Cuvintele bătrânilor, Reîntregirea*, Alba Iulia, 2004, p. 14.

Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului

Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului s-a întrunit sâmbătă, 25 ianuarie 2014, în ședință anuală de lucru.

Întrunirea a avut loc în sala „Nicolae Ivan” a Facultății de Teologie Ortodoxă, sub președinția Înaltpreasfințitului Arhiepiscop și Mitropolit Andrei. În deschidere a fost oficiată în paraclisul Facultății de Teologie Ortodoxă o slujbă de Te-Deum. Slujba de mulțumire a fost săvârșită de Episcopul Vicar al Arhiepiscopiei Clujului, Preasfințitul Vasile Someșanul, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi. În cadrul întrunirii desfășurate în sala „Nicolae Ivan” au fost prezentate rapoartele de activitate a celor patru sectoare administrative ale Arhiepiscopiei: bisericesc, economic, cultural și misionar social, precum și proiectele pentru anul 2014.

IPS Andrei vorbind membrilor Adunării Eparhiale în deschiderea reuniunii, Sala „Nicolae Ivan” a Facultății de Teologie Ortodoxă, 25 ianuarie, 2014, Cluj-Napoca.

În deschiderea ședinței, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului, Înaltpreasfințitul Andrei, a vorbit despre rolul și componența Adunării Eparhiale și a prezentat atribuțiile ei, așa cum sunt menționate în statutul de organizare a Bisericii Ortodoxe Române. La finalul cuvântului, Ierarhul i-a îndemnat pe toți cei prezenți la o viață liturgică și duhovnicească mai activă, atât în cazul preoților, cât și al mirenilor: „Sfântul Sinod a declarat Anul 2014 - Anul Euharistic, adică Anul Sfintei Spovedanii și al Sfintei Împărtășanii. Așadar, anul acest vom stăruii la o spovedanie și o împărtășanie mai deasă, precum și la o participare mai activă la Liturghie, pentru că Liturghia este ospățul credinței la care Dumnezeu ne cheamă pentru a ne pune pe masă cea mai prețioasă hrană, Trupul și Sângele Fiului Său. Prescra și vinul la Sfânta Liturghie, invocând Duhul Sfânt, se prefac în Trupul și Sângele lui Hristos. Sigur, cei prezenți acolo participă la bucuria comuniunii cu El, cu Hristos, însă este ideal dacă se și împărtășesc, bineînțeles cu convenita pregătire”.

Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Clujului este formată din 30 de membri, dintre care o treime clerici și două treimi mireni. Componența forului bisericesc este aleasă o dată la 4 ani și este convocat în ședință de lucru cel puțin o dată pe an. (Rezumatele rapoartelor prezentate de către Consilierii Eparhiali în cadrul Adunării pot fi citite în paginile acestui număr al revistei)

Seară comemorativă dedicată Mitropolitului Bartolomeu

Mrednicul de pomenire Mitropolitul Bartolomeu, de la a cărui trecere la cele veșnice se împlinesc anul acesta 3 ani, a fost comemorat în seara de 1 februarie 2014, la Muzeul Mitropoliei Clujului. Evenimentul organizat de Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului a reunit ierarhi, oameni de cultură și credincioși, care au asistat la o evocare a personalității marcante a primului Mitropolit al Clujului și a omului de cultură Valeriu Anania. Cuvântul inaugural a aparținut Înaltpreasfințitului Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, care a adus în amintirea celor prezenți câteva versuri ale ierar-

hului Anania, versuri din poezia *Anotimpuri*, care se referă la viața din veșnicie a celor dragi, dar care, potrivit Înaltpreasfinției sale, se potrivesc a fi citite acum și la mormântul Mitropolitului Bartolomeu: „Pe-acest mormânt - al cui o fi? - a nins/ Nu plânge, heruvimul nu s'a stins./ Pe-acest mormânt a răsărit o floare./ Nu plânge, heruvimul n'o să zboare./ Pe-acest mormânt se scutură cucută./ Nu plânge, heruvimul o sărută/ Pe-acest mormânt s'a veștejit o fragă./ Nu plânge, heruvimului i-i dragă./ Pe-acest mormânt se cântă o colindă. /Nu plânge, heruvimul e'n oglindă./ Pe-acest mormânt nu s'a'ntâmpat nimic./ O lacrimă se-aprinde'n cerul mic.”

A urmat un program cultural, în cadrul căruia actorul Petru Băcioiu a lecturat fragmente din diferite opere ale Mitropolitului Bartolomeu, pentru a rememora creațiile de mare valoare ale omului de cultură Valeriu Anania. De asemenea, în cadrul evenimentului, poetul Horia Bădescu a făcut o evocare a Mitropolitului Bartolomeu, sub genericul „Puterile cuvântului le știu”.

Cuvântările au fost presărate de momente muzicale de flaut și chitară susținute de Raluca Ilovan și Octavia Sărătean.

Sfânta Liturghie Arhierescă și Parastas pentru ierarhi ai Clujului trecuți la Domnul

In data de 2 februarie 2014, când Biserica Ortodoxă a prăznuit Întâmpinarea Domnului, ÎPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei și Preasfințitul Episcop Vasile Someșanul au oficiat Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca. Alături de ierarhii Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului a slujit un sobor de preoți și diaconi, din care au făcut parte preoți profesori ai celor două instituții teologice din municipiu, precum și preoți și diaconi ai cate-

Parastas pentru Mitropolitul Bartolomeu și Episcopul Ivan în cripta ierarhilor de la demisolul Catedralei Mitropolitane din Cluj-Napoca, 2 februarie, 2014

dralei clujene. Răspunsurile la Sf. Liturghie au fost date de corul Catedralei dirijat de decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu.

La finalul slujbei, ierarhii și preoții au oficiat o slujbă de Parastas pentru Mitropolitul Bartolomeu, de la a cărui trecere la cele veșnice s-au împlinit anul acesta 3 ani, și pentru Episcopul Nicolae Ivan. Cu acest prilej, ÎPS Părinte Andrei i-a numit pe ambii ierarhi trecuți la Domnul, doi mari corifei ai Arhiepiscopiei Clujului.

Mitropolitul și scriitorul Bartolomeu Anania a trecut la Domnul pe 31 ianuarie 2011, la vârsta de 89 de ani, iar pe 3 februarie s-au împlinit și 78 de ani de la mutarea din această lume a Episcopului Nicolae Ivan. Membru de onoare al Academiei Române, acesta a fost primul Episcop al Episcopiei Vadului, Feleacului și Clujului, pe care a condus-o din 1921 până la sfârșitul vieții.

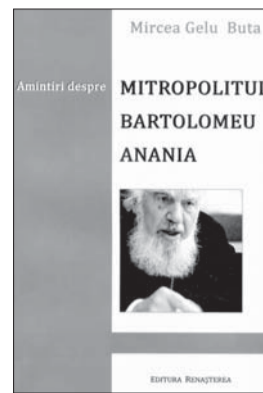
Cei 2 ierarhi au păstorit în vremuri grele pentru Biserica Ortodoxă Română. Prin viața, activitatea și operele lor au marcat viața religioasă și culturală din această zonă a țării.

Mitropolitul Bartolomeu Anania și Episcopul Nicolae Ivan sunt înmormântați în cripta Catedralei mitropolitane din Cluj-Napoca.

Grupaj de știri realizat de Alexandra Andreeș

O carte ca o binecuvântare

Pr. Iustin Tira

doctorul **Mircea Gelu Buta**, directorul Spitalului Județean din Bistrița și profesor la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „Babeș-Bolyai” Cluj, continuă să ne surprindă, în cel mai plăcut mod, cu diversitatea preocupărilor sale, care pun în lumină nu numai medicul și omul de cultură cu talent scriitoricesc, ci și prietenul de suflet, care rămâne fidel valorilor prieteniei și dincolo de mormânt. Virtutea aceasta îi este probată de volumul „Amintiri despre Mitropolitul BARTOLOMEU ANANIA”, de curând apărut, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Arhiepiscop și Mitropolit ANDREI, la Editura Renașterea din Cluj-Napoca, prin care reîmprospătează, precum o apă răcoroasă de munte, amintirea dragă pe care vlădicul Bartolomeu a amprentat-o în sufletul și inima sa și a multora.

Amintirile personale inserate în volum se armonizează întru totul cu personalitatea scriitorului, ierarhului și omului care a modelat, cu măiestrie și har, mintea și sufletul celor ce l-au cunoscut, l-au ascultat sau l-au slujit în cei 17 ani de arhipăstorie. Știm cu certitudine că Mitropolitul Bartolomeu, prin cuvântul scris sau rostit și prin atitudine, a construit sau reconstruit suflete și caractere, a redescoperit multora sensul vieții, valoarea noțiunii de creștin ortodox și de român. Aceste adevăruri sunt confirmate de cartea doctorului Gelu Buta. Și din această perspectivă o consider importantă și de valoare pentru că ea vine ca o binecuvântare, ca un balsam pe rana dorului, a dorului de Bartolomeu.

Întâlnirea doctorului Gelu Buta cu Mitropolitul BARTOLOMEU a fost declanșată de un act oficial, scris pe ton sever, prin care se reglau aspecte administrative între cele două instituții, respectiv Arhiepiscopia Clujului și Spitalul Județean Bistrița. Actul, urmat de o întâlnire a celor doi conducători de instituții, mijlocită de părintele Ioan Pinte, a însemnat începutul unei prietenii trainice, prietenie consolidată în timp prin acțiuni culturale și medical-religioase de amploare, prin inițierea și implicarea în evenimente importante din viața eparhiei sau a comunității și, nu în ultimul rând, prin întâlnirile și discuțiile personale. De atunci a început lucrarea constantă și eficientă a doctorului Gelu Buta în viața bisericească, pe care și-a concretizat-o nu numai în cele două mandate în care a fost membru în Adunarea Eparhială. Prezența și lucrarea sa continuă și astăzi. Prietenia celor doi s-a răsfrânt benefic asupra celor două instituții, asupra pacienților și a credincioșilor, a medicului și a preotului. Nu în zadar mitropolitul BARTOLOMEU, foarte cumpătat (unii ar spune chiar zgârcit) în laude și distincții, i-a acordat toate distincțiile și decorațiile bisericești pe care un credincios mirean le poate primi.

Lectura cărții este plăcută și reconfortantă, benefică minții și sufletului, pentru că pune în fața cititorului două modele de viață demne de urmat, două caractere morale puternice. Unii cititori vor descoperi cu încântare că sub chipul impunător și aspru, cu „sprâncene păduroase”, al Mitropolitului BARTOLOMEU se ascundea și multă sensibilitate și delicatete, gingășie și bucurie pentru viață și mult umor.

În autorul cărții, cititorul va descoperi ceea ce scriitorul Dan Ciachir inspirat a numit: „un gentleman pravoslavnic”.

Situația financiară privind veniturile Concertului caritabil „Artă pentru suflet”

In vederea susținerii financiare a Centrului de îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” Cluj-Napoca, pe parcursul timpului au fost organizate, cu sprijinul oamenilor de suflet, conferințe, expoziții de artă, spectacole sau concerte caritative. Între acestea se numără și Concertul ARTĂ PENTRU SUFLET, susținut de Maestrul Bogdan Ota și Corul „Psalmodia Transilvanica” (dirijor Pr. Prof. Univ. Dr. Vasile Stanciu, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca) în Sala Auditorium Maximum, în data de 10 decembrie 2013.

Participarea publicului dornic de astfel de activități și de susținerea proiectelor filantropice s-a finalizat cu realizarea sumei de 26.812 lei (din care 6000 de lei sponsorizare BRD) în beneficiul Centrului.

Aducem sincere mulțumiri realizatorilor concertului, publicului participant și donatorilor.

Colectivul Centrului

„Vlădica Nicolae s-a mutat în străbuni”*

Corneliu Coposu

Episcopul Nicolae Ivan al Vadului, Feleacului și Clujului (1855-1936)

Vi mohorâtă de dolii. Steaguri cernite străjuiesc în orașul troienit. Viers jalnic de clopote, viers de durere, străbate văzduhul răscolit de viscol întârziat, împletindu-și neagra solie, în acord de durere, cu glasul tânguitoarelor tropare. Nori grei de plumb brăzdează cerul, împrăștiind lacrimi înghețate.

Vlădica Nicolae s-a mutat în străbuni!

Cucernică și adânc îndurerată, mulțimea petrece în drumul cel din urmă pe păs-

torul cel bun.

Cântarea firoasă a pământului care-și cere împrumutul de la noi toți, datornicii lui, răsună trist în catedrala înmărmurită sub podoabele morții: „Cu adevărat deșărtăciune sunt toate!”

Ca un patriarh binecuvântat de Domnul, cu bătrânețe bune, s-a stins vlădica Ivan, Marele Păstor, cu conștiința datoriei împlinite pe cea mai înaltă treaptă a ierarhiei bisericești, cinstită de el cu înfăptuiri pilduitoare. Cu trupul istovit de puteri, dar cu sufletul mereu întinerit în credință, resemnat în voia Cerului, fericitul patriarh așteaptă de vreme îndelungată chemarea Marelui Părinte.

Are, la spate, o viață de mucenicie și luptă.

Și-a văzut realizarea tuturor idealurilor și împlinirea tuturor dorințelor. Reprezentant al generației care a purtat în sufletul ei sicriul legii, că făgăduințele și așteptările lui, Episcopul Clujului s-a învrednicit de bucuria dreptului Simeon, de a vedea cu ochii înălțarea bisericii sale și mântuirea poporului său.

De la începutul vieții lui, până la capăt, darul Domnului i-a îndreptat cărarea.

Cu perseverența de fier și inteligența Mărgineanului, cu dragoste sinceră de neam, înzestrat cu cunoașterea neîntrecută a oamenilor și lucrurilor, cu cea mai nobilă din pasiuni: pasiunea muncii, - marele ctitor a înviat în inima Ardealului o Episcopie românească, din cenușa amintirilor istorice.

Ieșit din pădurile adânci ale neamului în care veacurile au grămădit energii nebănuite, călit în realismul crud al vieții celor trudnici, - n-a fost un visător romantic, ci un stejar cu rădăcinile înfipte adânc în realitate.

Vlădica Nicolae a fost meșterul neîntrecut care a smuls fiecărei clipe câte o realizare.

De dârzenia lui s-au zdrobit neputincioase una după alta, toate potrivnicile.

A luptat, cu nestăvilă îndrăzneală, cu aspră mânie, dar cu blândețe evanghelică, împotriva tuturor păcatelor și scăderilor românești.

Pentru cei scufundați în rău, - biciu de dojană, pentru cei buni, - ocrotitor bun, cu sfatul înțelept și cu fapta creștinească, Nicolae Ivan a fost tuturor, toate, și mai presus de toate, a fost părinte luminat și cucernic, ca sfinții din icoanele bătrâne.

Mulți s-au încălzit, deaproape, de bunătatea sufletului său.

Di văpaia românească a inimii lui a durat cărmida tare, la temelia întregirii. Cu pildă bună și hărnicie rară, a făcut destul pentru zece căpetenii, la împlinirea năzuințelor noastre.

Se duce cu el unul dinte cei mai buni români.

Acum, toiașul lui de Apostol al Neamului și al Sfintei Biserici Răsăritene s-a ascuns în cavoul ctitoriei. Munca lui s-a curmat. Domnul, care știe să aleagă ceasul de odihnă pentru cei ce s-au ostenit în viața Lui, l-a chemat să-i răsplătească sânguința.

Luptând cu durerea din urmă, Păstorul și-a binecuvântat Națiunea și Legea. Și s-a stins, domol, ca o făclie.

Așa făclii se aprind rar în viața unui neam!

Peste Clujul troienit, cântecul jalnic de clopote străbate văzduhul, împlinindu-și neagra solie, în acord de durere, cu glasul tânguitoarelor tropare.

Cluj, 7 februarie 1936.

Rezumat al Raportului Activității Sectorului Cultural din 2013

Rivind retrospectiv asupra activităților culturale, putem spune că anul 2013 a stat sub semnul dinamismului misionar, al acțiunilor culturale inedite, dar și al unor importante proiecte culturale, care au avut o pondere importantă printre activitățile desfășurate în Arhiepiscopia noastră. În paralel cu dezvoltarea programelor și a acțiunilor deja existente, Arhiepiscopia a urmărit o continuă articulare a instrumentelor proprii de comunicare potrivit orizontului de așteptări al credincioșilor și al societății.

O privire de ansamblu asupra activităților culturale desfășurate în anul 2013 în Arhiepiscopia Clujului ne oferă un spectru larg de activități culturale desfășurate pe toate palierele. Toate aceste activități își propun să construiască o bună comunicare internă, dar și să creeze o mai bună vizibilitate în plan extern a prezenței și misiunii Bisericii în societate, inclusiv prin mijloacele de comunicare moderne. Deschiderea spre cultură a preoților și a comunităților de credincioși stă sub semnul înnoirii și al dialogului pe care Biserica trebuie să îl poarte cu lumea.

Activitatea Sectorului cultural a presupus în anul care a trecut organizarea mai multor concursuri – cu faze eparhiale și mitropolitane – desfășurate la nivelul Patriarhiei, cum au fost:

1. **Concursul Național „Părintele Dumitru Stăniloae” – 110 ani de la nașterea sa și 20 de ani de la trecerea la cele veșnice.** Concursul, care s-a adresat elevilor de seminar, studenților și masteranzilor, și-a propus să descopere tineri capabili să aprofundeze opera Părintelui Dumitru Stăniloae și, astfel, să fructifice și să ducă mai departe moștenirea și gândirea marelui teolog.

2. **Concursul-spectacol „Bucuria de a fi creștin”,** adresat copiilor cu vârsta cuprinsă între 9-15 ani, dar și preoților și profesorilor de religie. Concursul a urmărit să fie o mărturie publică a copiilor și a celor care îi educă, prin care să transmită bucuria vieții în Hristos și însemnătatea tradiției, a portului popular și a apartenenței la Trupul Bisericii.

3. Cea de-a VI-a ediție a **Concursului Național de Muzică Bisericească „Lăudați pe Domnul!”**, adresat corurilor parohiale mixte. La etapa finală, desfășurată, duminică 27 octombrie 2013, la Palatul Patriarhal din București, Mitropolia Clujului a ocupat locul al III-lea, prin prestația de excepție a Corului „Il Gardellino” al Parohiei Înălțarea Domnului din Cluj-Napoca, dirijat de Lect. Univ. Dr. Liliana Cadar Manoleasa.

La aceste activități s-au mai adăugat o serie de spectacole și conferințe ale unor personalități din lumea academică și teologică, de mare impact public, la care au participat mii de persoane și care au oferit Arhiepiscopiei noastre o foarte bună vizibilitate în spațiul cultural clujean. În ordinea desfășurării lor le amintim:

1. 29 ianuarie 2013, **Conferința lui Andrei Pleșu „Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste”.**

2. 6 februarie 2013, Seara In Memoriam Mitropolitul Bartolomeu la Muzeul Mitropoliei Clujului.

3. 13 Martie **Concertul anual al Fundației Mitropolitul Bartolomeu** și conferința susținută de Domnul Academician Ioan Aurel Pop, rectorul Universității „Babeș-Bolyai”.

4. 18-21 Martie 2013, participarea în premieră a Editurii Renașterea la Târgul de carte Gaudeamus de la Cluj-Napoca, cu stand propriu și lansări de carte.

5. **Concertul prepascal „Hristos a Înviat”,** cu participarea interpreților Mariana Anghel și Ionuț Fulea și a actorului Dorel Vișan.

6. Cele două recitaluri ale Cvartetului Transilvan, care au interpretat cvartetul de Haydn „Ultimele 7 cuvinte ale lui Iisus pe Cruce”, cu o însoțire teologică făcută de Pr. Prof. Univ.

Dr. Stelian Tofană. Concertele au fost susținute pe data de 30 aprilie și 1 mai 2013, în biserica Turda Oprișani II, din Turda și Schimbarea la Față din Cluj-Napoca.

7. 15 Mai 2013, Ziua Internațională a Familiei, Campania Nu Divorțului. O seară în Catedrala Mitropolitană și cuvântul Mitropolitului Andrei. Tema a fost reluată de Înaltpreasfinția Sa și în predica de la hramul Mănăstirii Nicula.

8. 30 mai 2013, Conferința Părintelui Rafail Noica, **S-a dus să-L vadă precum este. 20 de ani de la plecarea la cele veșnice a părintelui Sofronie Saharov.**

9. 1 iunie 2013, Ziua copilului la Muzeul Mitropoliei Clujului.

10. 19-23 Iunie 2013, participarea în premieră a Editurii Renașterea la Târgul de carte Gaudeamus de la Cluj-Napoca, cu stand propriu și lansări de carte.

11. 5 Octombrie 2013, **Întâlnirea Doamnelor preotese** din Județul Cluj

12. 2 noiembrie 2013, **Mitropolia de la Feleac, 525 de ani de atestare documentară**, eveniment organizat de Arhiepiscopia Clujului, în colaborare cu Academia Română, filiala Cluj și cu Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca.

13. 12 noiembrie 2013, **Simpozion dedicat împlinirii a 250 de ani la revolta Sfinților Martiri și Mărturisitori Năsăudeni**, organizat la Năsăud, în colaborare cu Biblioteca Județeană “George Coșbuc” din Bistrița și

cu Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca.

14. 16 noiembrie 2013, Gala Festivalului Tinerilor din Arhiepiscopia Clujului, Ediția I, cu tema **„Dacă tinerețea ar ști și bătrânețea ar putea”.**

15. 14 decembrie 2013, **Festivalul-Concurs de colinde și tradiții de Crăciun „Episcop Nicolae Ivan”, ediția a III-a.**

La aceste evenimente publice se mai adaugă proiectul organizării la nivelul celor 9 protopopiate a **Asociației Tinerilor Creștini Ortodocși din Arhiepiscopia**

Clujului. Asociația, care are un puternic caracter misionar, își propune ca **obiective principale:** conștientizarea și formarea continuă a identității creștin-ortodoxe în rândul tinerilor; inițierea de programe și proiecte care să conducă la implicarea activă a copiilor, adolescenților și tinerilor în viața comunităților parohiale; dezvoltarea de programe de tineret care să vizeze petrecerea în mod util a timpului liber și a vacanțelor; înființarea de centre de tineret, centre de tabere, centre de voluntariat și campusuri sportive pentru copii și tineri.

Una din activitățile de mare importanță pentru formarea preoților și pentru buna lor misiune de păstori sufletești sunt **Cursurile de duhovnicie**, care au devenit o tradiție în Arhiepiscopia Clujului. Întrucât pregătirea continuă a clerului este și o componentă esențială în misiunea Bisericii noastre, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, în Arhiepiscopia noastră au fost organizate 2 serii a **Cursurilor de duhovnicie**, în perioada **4-7 februarie 2013**, Mănăstirea Parva, pentru preoții din Județul Bistrița-Năsăud și **11-14 februarie 2013**, la Mănăstirea Nicula, pentru preoții din Județul Cluj. La aceste cursuri au participat 32 de preoți.

Pentru a da curs preocupării și grijii părintești pentru familiile preoților, dar și pentru a sublinia rolul esențial al preotesei în viața și în misiunea preotului, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei a hotărât organizarea **Întâlnirii doamnelor preotese din Județul Cluj**, sâmbătă, 5 octombrie 2013.

Întâlnirea, la care au participat peste 300 de preotese, s-a desfășurat în sala de spectacole a Cercului Militar din Cluj-Napoca, în prezența Înaltpreasfințitei Sale, și a fost precedată de slujba de Te-Deum, săvârșită în Catedrala Mitropolitană. În cadrul întâlnirii, doamna preoteasă Angelica Petrea, avocat în Baroul Cluj, a susținut referatul de fond cu tema **„Rolul preotesei în viața și misiunea preotului”,** după care au urmat discuții și luări de cuvânt.

Consilier Cultural,
Pr. Bogdan Ivanov

* Text apărut în ziarul *Ardealul*, București, Anul I, nr. 5, 16 martie 1941, p. 10. Îi mulțumim domnului Alexandru Dărăban pentru amabilitatea de a ne semna și pune la dispoziție acest text.

Hramul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, 2014

Dacian But-Căpușan

Lu ocazia hramului Facultății de Teologie Ortodoxă „Sf. Mari Dascăli și Ierarhi Vasile cel Mare, Grigorie de Dumnezeu cuvântătorul și Ioan Gură de Aur” a avut loc o manifestare cultural-artistică, ajunsă la ediția a VI-a, în ajunul sărbătorii Sfinților Trei Ierarhi, miercuri 29 ianuarie 2014, în prezența ÎPS Părinte Andrei, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului.

Un cuvânt introductiv a fost rostit de către Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu Decanul Facultății. Profesorul Gelu Furdui, etnomuzicolog, a susținut o prelegere pe tema „Chipul mamei în poezia și cântecul popular”. Cei prezenți: cadre didactice, studenți precum și alți invitați au audiat câteva piese corale, interpretate de Corul de cameră „Psalmodia Transylvanica”, dirijat de Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu. Un moment deosebit a susținut și de interpreta de muzică tradițională Maria Leșe, care a prezentat câteva piese folclorice din zona Maramureșului.

La final, ÎPS Părinte Andrei a vorbit despre frumusețea sufletului unei mame.

Joi, 30 ianuarie a fost săvârșită Sfânta Liturghie de către ÎPS Mitropolit Andrei în sobor cu preoții profesori, apoi slujba de Te-Deum. Universitatea „Babeș-Bolyai” a fost reprezentată la eveniment de către dl. Prorector Prof. univ. dr. Ioan Bolovan, care a rostit o scurtă alocuțiune.

Chipul mamei în viața Bisericii

Pr. Vasile Stanciu

Lrobabil, este de prisos să mai spunem că mama reprezintă pentru viața noastră cel mai prețios dar pe care ni l-a făcut Dumnezeu.

Se strecoară în viața noastră pe nesimțite și când începem să deslușim realitățile ce ne înconjoară, realizăm că avem și o mamă, o prezență discretă și tăcută, dar extrem de puternică și reală.

Femeia se înobilează prin maternitate și în virtutea acestui fapt devine instrumentul cel mai direct prin care Dumnezeu își continuă lucrarea creatoare și sfințitoare în lume.

Femeia-mamă, putem spune, nu mai trăiește doar pentru sine, nu se mai bucură și nu mai suferă doar pentru sine. Personalitatea ei se face simțită în cel sau în cea pe care o aduce la viață, iar existența ei însăși se află la granița dintre viață și moarte.

Miracolul perpetuu pe care femeia-mamă îl întrupează rezidă în faptul că este nu doar născătoare de om, ci născătoare de oameni ce pot deveni sfinți ai Bisericii.

Sfinții pe care îi sărbătorim de hramul școlilor noastre teologice din întreaga lume datorează în bună măsură devenirea lor mamelor.

Sf. Emilia, pomenită în calendarul Bisericii Ortodoxe la 1 ianuarie, este aproape uitată, dar este o uitare pe care sfânta, mamă a zece copii, dintre care cinci au ajuns sfinți, o iubeste; este o uitare dorită, tocmai pentru a străluci în adevărata lumină fiul ei, prăznuit la aceeași dată, și pentru ca, împreună cu Sf. Vasile, supranumit cel Mare, să poată străluci în viața Bisericii și Grigorie al Nyssei și Petru al Sevastiei și Macrina.

Înainte de a muri, și-a chemat copiii lângă ea, pe Macrina și pe Petru, și s-a rugat: „Ție, Doamne, îți închin întâiul și al zecelea rod al pântecelui meu. Întâiul rod este fiica mea, cea întâi născută, iar al zecelea este fiul meu cel din urmă născut. După Legea lui Moise, primul și al zecelea dintre roade sunt aduse prinos și închinat Ție. Ție deci, ca binecuvântarea Ta și harul Tău să vină asupra acestui întâi rod al meu și asupra celui de-al zecelea”. Așa a adormit cu sufletul mângâiat la 8 mai 375, înmormântată după a sa voie lângă soțul ei, o mamă a Bisericii.

Antuza, mama Sf. Ioan Gură de Aur, rămasă văduvă la doar 20 de ani, cu doi copii – Ioan care abia se născuse și o fetiță de doi ani –, își va pune toată priceperea și dragostea în educația copiilor ei. Antuza a fost cea mai demnă femeie care a purtat numele de mamă. Chiar și păgânii o venerau, iar Libaniu a exclamat celor

ce-l ascultau: „O, zeilor! Ce femeie minunată au creștinii”. Ce dar a făcut această femeie Bisericii!

Monica, a treia femeie mamă, ale cărei lacrimi vărsate pentru întorcerea fiului ei la Dumnezeu n-au rămas nerăsplătite. Ele, lacrimile, n-au fost uitate de Dumnezeu, încât unul dintre sfinții contemporani cu Fericitul Augustin a exclamat: „Nu poate pieri fiul atâtor lacrimi”. Fericitul Augustin este un exemplu luat dintre oameni, dintre noi, prin zbuluciumul fantastic sufletesc prin care a trecut, gustând din toate plăcerile acestei vieți, a devenit un frate al nostru, ce a experimentat dulcemișurile efemere ale păcatului, dar este și un frate pentru noi, prin Monica mama lui, pentru că ne întinde o mână frățască, arătându-ne și drumul izbăvirii. Părintele Bunea spunea că ne asemănăm cu Fericitul Augustin și în mizeria și noroiul păcatului, dar și în victoria finală asupra lui, iar mama sa Monica rămâne un exemplu de perseverență în rugăciune, prin care o mamă îl poate întoarce prin lacrimi pe fiul ei la Dumnezeu.

Sf. Cuv. Nona, mamă a trei sfinți: Sf. Gorgonia (23 februarie), Sf. Chesarie (9 martie) și Sf. Grigorie Teologul, s-a remarcat în viață mai întâi prin cutezanța de a-l converti pe soțul ei, Grigorie, magistrat din Nazianz și membru al unei secte păgâne și apoi, prin răbdare și rugăciune, Sf. Nona a reușit să-și convertească bărbatul la credința ortodoxă, acesta devenind ulterior și episcop de Nazianz. Sf. Grigorie Teologul avea să mărturisească despre tatăl său: „Iar bunul acesta păstor a fost roada rugăciunilor și călăuzirii soției sale, învățând de la ea ținuta vieții unui bun păstor”.

Iată patru icoane, patru chipuri de mame eroine ale credinței și iubirii, ale răbdării și jertfelniciei, ce au împodobit cerul Bisericii cu patru luceferi, a căror lumină aduce și azi în lume cea atmosferă de trăire autentică creștină a veacului al IV-lea. Evocăm în încheiere cuvintele lui Solomon din Pilde 31, 10: „Femeie vrednică cine va afla?”

Chipul mamei în poezia și cântecul popular

Gelu Furdui

La bucurie ori la durere, gândurile noastre se îndreaptă întotdeauna spre mama. Cel mai apropiat sfătuitor și prieten al nostru, cea prin care s-a plămădit ființa noastră, prin care s-au păstrat curate obiceiurile noastre: datinile, credințele, vorbele de duh, zicătorile, cântecele, doinele și baladele noastre.

Femeia română, mama noastră era sufletul casei, spiritul veșnic viu al bucuriei și al muncii. Când vorbim despre mamă, întotdeauna cuvintele sunt prea puține și prea sărace, pentru că oricât am face noi pentru mama, nu poate egala strădaniile ei de a ne crește, de a ne educa de a ne veghea, de a se bucura sau a suferi pentru tot ce întreprindem noi copiii în viață.

Iubirea mamei pentru copilul său, ca și iubirea copilului pentru mama sa, aceste simțăminte de bază ale familiei, le aflăm bogat reprezentate în poezia noastră populară: în bocete, în cântece de cătanie, în balade, etc. Cât de semnificativă este apropierea pe care a făcut-o poetul țaran în versurile: „Până-i lumea n-oi uita / Țara mea și pe maica!”

Căci țara, patria, este mama noastră a tuturor.

Dragostea copilului pentru mama sa, o aflăm și în altă specie a poeziei lirice: bocetul – obicei vechi moștenit de la romani.

Iubirea de mamă o aflăm în cântecele de leagăn, în cele care

înfățișează jalea mamei la căpătâiul copilului bolnav: „Scoală-te pușor, c-a ostenit măicuța, / Tot mutându-ți perinuța, / Ni la umbră, ni la soare, / Ni la cap, ni la picioare” (colecția G. Dem. Teodorescu).

Alteori, moartea fiului e atât de dureroasă, încât mama își pierde mințile: „Maica sa dacă-l vede, / La el se repede, / Se lovește, / Se despletește / Și la urmă-nebunește!”

În colecția Alecsandri sunt două cântece de leagăn: pentru un băiat și pentru o fată, de o profundă gingășie, care scot încă odată în evidență alege însușiri ale femeii mamă: distincție sufletească, gingășie și finețe a sentimentelor.

În balada „Miorița”, această neprețuită perlă a poeziei noastre populare, găsim icoana mamei îndurerate care-și caută copilul: „Iar dacă-i zări, / Dacă-i întâlnească bătrână / Cu brăul de lână, / Din ochi lăcrimând, / Pe culmi alergând, / Pe toți întrebând...”

Și urmează portretul fiului iubit pe care numai iubirea de mamă îl putea crea, acel portret unic, în literatura noastră (populară): „Cine-au cunoscut, / Cine mi-au văzut Mândru ciobănel / Tras printr-un inel? / Fețișoara lui, / Spuma laptelui; / Mustețioara lui, / Spicul grăului; / Perișorul lui, / Pana corbului; / Ochișorii lui, / Mura câmpului!”

Iar în minunata alegorie a morții, fiul își cruță mama, rugându-și oița năzdrăvană, să-i spuie de-o va întâlni, că el n-a murit, ci s-a însurat, c-o mândră Crăiasă. „Tu mioră mea, / Să te-duri de ea / Și-i spune curat / Că m-am însurat / C-o fată de Crai, / Pe-o gură de Rai”.

Un portret asemănător de o mare frumusețe, creat probabil printr-o „contaminare” ce are loc adesea în creația populară, este și portretul voinicului din balada „Maica bătrână” (colecția Grigore Tocilescu), titlul baladei în original este „Joi de dimineață”.

În balada „Visul lui Tudor Vladimirescu” mama nu-și pierde fiul din ochi; el

este viața, lumina ochilor ei. Când un glas tainic, pe care numai o mamă îl are, îi spune că fiul ei suferă; când prin vorbă, prin gesturile și prin jocurile feței lui, că nimic nu scapă ochilor mamei, pătrunde în sufletul feciorului și ghicește tulburările, îi simte zbuluciumul dinlăuntru – ea, vine atunci, neliniștită, și cu glasul mamei rugă, implorându-l să-i spună tot ce-l doare, căci ea va încerca toate leacurile ca să-l vindece.

Balada „Corbea” - o capodoperă a poeziei noastre populare, cea mai lungă dintre baladele noastre - poate tot atât de bine să fie intitulată „Mama lui Corbea” care înduioșează și mișcă puternic sufletul prin necuprinsa dragoste pentru fiul său aflat în nenorocire. Cu inima însoțită de icoana Celui de Sus, bătrâna mamăa lui Corbea, neîncetat se zbate pentru scăparea fiului nevinovat. Crecută din plămada acestui neam necăjit, ea întru-chipează sufletul cu neprețuite frumuseți, al mamelor române, așa cum au fost ele dintotdeauna.

Mama este prezentă și în cântecul de cătanie. Ea își plânge băiatul care pleacă în armată, între străini, cine știe unde și-și lasă părinții singuri, fără ajutor în gospodărie.

Marele nostru cărturar ardelean George Bariș spune că: cei ce plecau în armată erau, în Ardeal, pe la jumătatea secolului al XIX-lea, însoțiți de femeile satului, în frunte cu mama celui ce pleca, cu bocete, ca la înmormântare.

Să le prețuim așa cum se cuvine, să ne bucurăm că mai avem mame, cei care le mai avem. Un scriitor ardelean spunea despre femeia-mamă: „Frumoase sunt stelele nopții, când diamantul lor strălucitor se ivește la orizont, dar sunt mai frumoși ochii mamelor când în genele lor strălucesc lacrimile bucuriei și ale compătimirii. Vouă vă datorăm totul, pentru că voi ne-ați dat viață din viața noastră, fiindcă sunteți ființele cele mai dragi sufletelor noastre și pentru că prin ceea ce faceți, prin echilibrul pe care-l dați lumii, meritați toată dragostea și prețuirea noastră.”

Mamele Sfinților Trei Ierarhi, Sfintele Nona, Emilia și Antuza

Breviter

Visul lui suntem

Aurel Sasu

Am ascultat, într-o zi, un cântec. Era acolo o propoziție, o rugămintă care m-a făcut atent: „eliberază-mă de mine însumi”. Superbă idee! Dragostea este ciudată. Te apropii de celălalt, faci eforturi să te identifiți cu el, cu gândurile lui, cu emoțiile, trăirile și cu singurătățile lui. Dacă reușești sau nu, este o altă problemă. Uneori e suficient să te poți bucura de utopia acestui vis, alteori să-l accepți doar ca probă de bună intenție, de o parte și de alta. Numai că poate veni o zi, când pierdut în admirație și certitudine ori în superlativale cuvintelor cu iz taumaturgic să ai o surpriză. Ești dăruit cu întregul sufletului tău iubirii, trăirii zilnice a basmului, ești, vorba poetului, o simplă prelungire în vis din nevoia respirării împreună. Și, totuși, ai impresia că parte din tine a fost uitată pe drum, că ispita dăruirii tale nu este deplină, că, exaltând clipa, o pângărești prin depărtarea ta, cu amintirile, prejudecățile și obsesiile destrămării tale. Și atunci, fără să te audă, strigi celuilalt: „eliberază-mă de mine însumi”. Îl provoci, îl întristezi, îl acuzi, ți-l faci adversar, așteptând să riposteze, să se imoleze în neliniștea ta, să plângă pentru suferința ta, să-ți ofere proba neputinței tale. Îl privești confuz pe cel de lângă tine. Nu te bucuri de lacrimile lui, dar nici nu vezi gingășia privirii lui, uiți că durerea și întunericul sunt sinonime, te cauți doar pe tine în disperarea provocată celuilalt. Apoi, așa, deodată, trăiești minunea compasiunii, a înțelegerii, a recunoștinței, a gratitudinii, a remușcării, într-un cuvânt, a eliberării din confuzia de a-ți fi singur ție însuși. Ai vrea să locuiești în durerea celuilalt, să-l înveți uitarea răului, să-i fi alături în drumul spre moarte, cu alte cuvinte, să-i fi un fel de reflexiv al trecerii prin lume. Și-ți aduci aminte că nu te poți elibera de tine însuși, decât în clipa în care auzi totul din tine, strigând către totul celuilalt. Semnul deplinătății, dintr-un celebru vers al lui Valeriu Anania.

Nota redacției: Dintr-o regretabilă eroare redacțională, acest text a apărut în numărul trecut al revistei cu un adaos arbitrar din finalul *Breviter*-ului lunii noiembrie, 2013. Ne cerem scuze și pe această cale autorului, precum și cititorilor, pentru confuzia creată.

Ziua mării sărbători

Pr. Valer Bel

Licoana judecății din urmă, pe care ne-o înfățișează Evanghelia (Mt. 25, 31-46) luminează cu razele ei ca dintr-un focar de dincolo de veac viața noastră. Este o icoană măreață, mângâietoare și cutremurătoare totodată. Ea luminează viața noastră de dincolo de veac, pentru că data acestei judecăți nu se cuprinde în timpul istoric: „Iar de ziua și ceasul acela nimeni nu știe” (Mt. 24, 36). Această judecată va avea loc la a doua venire a Domnului, când întreaga creație a lui Dumnezeu va fi ridicată pe un plan nou de existență: „Și am văzut cer nou și pământ nou. Căci cerul cel dintâi și pământul cel dintâi au trecut; și marea nu mai este” (Apoc. 21, 1).

La mănăstirile din Moldova ca și în bisericile mai vechi, icoana judecății din urmă este zugrăvită pe perețele de la intrarea în biserică. Așezarea ei la intrarea în biserică arată că biserica reprezintă împărăția harului dumnezeiesc, în care ne pregătim să intrăm în viața veșnică și fericită, al cărei prag hotărâtor este indicat de judecata din urmă. Taina și viața Bisericii, ca și a întregii lumi, de fapt, se desfășoară între cele două veniri ale Mântuitorului, între prima Sa venire smerită și discretă, care respectă libertatea noastră, și a doua Sa venire în slavă și putere multă, care judecă libertatea și evaluează viața și faptele noastre.

După cum, din nesfârșita Sa iubire, Dumnezeu-Tatăl a trimis pe Unul născut Fiul Său, Domnul nostru Iisus Hristos, ca să mântuiască lumea și să-și dea viața pe cruce „preț de răscumpărare pentru mulți”, tot așa, la sfârșitul veacurilor, când întreaga creație va fi ridicată pe un plan nou de existență și tainele ei se vor descoperi, va veni Fiul lui Dumnezeu într-o slavă cerească să judece pe toți, de la primul om până la ultimul, să încununeze strădaniile celor buni și să răsplătească cu dreptate vrednicia tuturor. „Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului” (In. 5, 22), ca să se arate și mai mult roadele trăirii creștinești după modelul lăsat de Fiul lui Dumnezeu întrupat, criteriu după care se va decide participarea fiecăruia la împărăția lui Dumnezeu. Prin întrupare, Mântuitorul Iisus Hristos a venit sub formă de prunc, sub formă de ființă smerită. Pe un copil mic poți să-l ajuți sau poți să treci indiferent pe lângă el, el nu are puterea de a te constrânge, nu are altă putere decât nevinovăția și prezeța sa. Copilul mic este totalmente neajutorat, el depinde de alții, de părinți și de cei din jur, el se lasă purtat de alții. La a doua Sa venire însă, Mântuitorul Iisus Hristos, așa cum îl arată icoana de pe iconostas, va veni cu slavă dumnezeiască și putere multă. El nu va mai depinde de nimeni, ci toți și toate vor depinde de El. El va ține în mână Evanghelia iubirii după care va judeca lumea, întrebându-ne cât am iubit pe Dumnezeu și pe semenii noștri (cf. Mt. 22, 37-39), câtă iubire smerită și cât ajutor grabnic am dat sau am arătat celor ce aveau nevoie de ajutorul nostru (Mt. 25, 34-45).

Această judecată pune în evidență autoritatea supremă a Celui ce judecă stând pe tron împărătesc, foarte înalt. Tronul Lui nu este numai mare, ci este și „alb”, căci este tronul din care se hotărăsc judecățile neatrinse de nici un interes, de nici o lingușire sau mituire, Fiecare va fi judecat după rezultatul la care a ajuns în dezvoltarea sau desfigurarea umanității lui în cursul vieții. Acestea sunt cărțile ce se vor deschide (Apoc. 20, 12), cărți care sunt înseși viețile oamenilor. Autoritatea copleșitoare ce iradiază din fața Judecătorului este așa de mare încât pământul și cerul nu se mai văd (Apoc. 20, 11), fiind obturate de autoritatea ce iradiază de pe fața Judecătorului, care îi ține pe toți concentrați asupra Lui. Toți văd numai această Persoană, căci simt că de ea atarnă existența lor în veci. Iar cei răi nu mai văd niuic, nici mîcar această față, fiindcă totul li se pare un gol abisal și întunecos, care stă înaintea lor. O dată cu fața lui Hristos se va întoarce de la cei răi și creația întreagă, nemaifiind înaintea lor decât întunericul golului total, „întunericul de afară”, „prăpastia imensă și neînchipuită” a răului. Astfel judecata lui Hristos apare atât ca rezultat al verdictului Său personal, cât și rezultatul veșnicei Lui priviri iubitoare. Totul va fi copleșit de slava feței luminoare a lui Hristos, dar aceasta va apărea celor ce nu L-au cunoscut, ca foc mistuitor, iar celor drepti ca lumină iubitoare a toate acoperitoare. De aceea, ziua judecății va fi ziua în

care se va arăta în toată strălucirea valoarea faptelor noastre bune, ziua deplinei biruințe a binelui și a dreptății; ziua în care se încununează iubirea și în care se vedește întunericul de nedescris al răutății și a păcatului.

Viața noastră și a faptelor bune primesc valoare prin aceea că ea este o continuă pregătire, o continuă înnoire în desăvârșirea în iubire, încât ziua judecății universale va fi o zi de sărbătoare, de mare bucurie, bucuria copiilor care se întorc acasă și se întâlnesc cu părinții lor de care au fost despărțiți un timp. Atunci cei buni vor auzi cuvintele dreptului Judecător: „Veniți binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii” (Mt. 25, 34).

Criteriul judecății universale va fi practicarea sau nepracticarea iubirii omului, care își are temelia în porunca lui Hristos: „Poruncă nouă vă dau vouă, să vă iubiți unii pe alții” (In. 13, 34). Cine iubește pe cei împovărați și îndurerați, pe cei lipsiți, iubește pe Domnul, Care S-a smerit ca și cel din urmă om, pentru ca să trezească mila și iubirea noastră față de semenul aflat în nevoie. Prin Hristos pri-

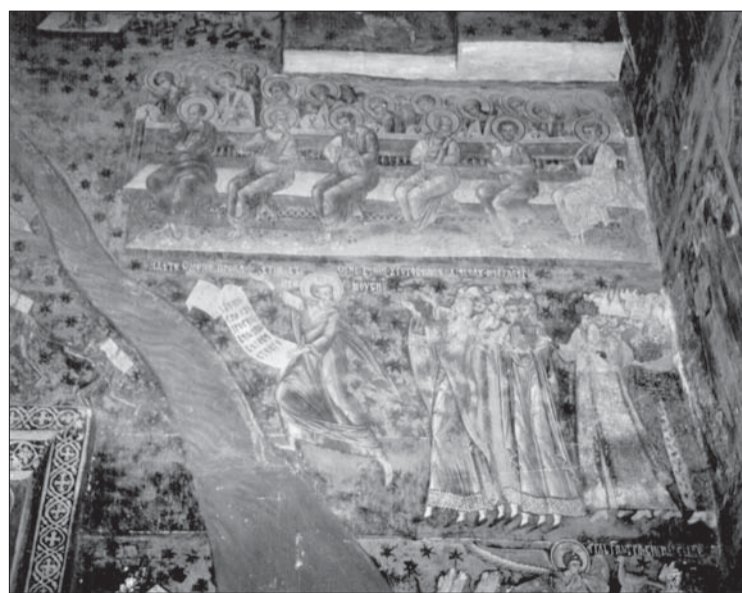
mim puterea de a iubi pe aproapele nostru. El nu ne-a dat numai o poruncă nouă, ci și o iubire nouă, care se vedește în întrebările Sale la înfricoșătoarea judecată, referitoare la atitudinea noastră față de semenii. Poate nu vedem acum în semenul nostru pe Hristos, dar faptul acesta se va descoperi la Judecata din urmă, când se va face evidentă umanitatea Lui pleneră. Atunci vom vedea că ne iubind un om, nu L-am lăsat pe Hristos să-L iubească în noi. Hristos socotește cu referire la Sine toate faptele oamenilor, așa cum noi referim la noi înșine toate cinstirile sau necinstirile adresate mamei noastre sau copiilor noștri. „Întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut” (Mt. 25, 40) a spus Domnul.

La Judecata universală participă toți oamenii, și atunci se vor cunoaște desăvârșit unii pe alții, căci se vor da pe față cele ascunse ale fiecăruia. Sfinții Părinți stăruie, în mod deosebit, asupra descoperirii complete a tuturor faptelor și gândurilor fiecăruia, în fața tuturor oamenilor și a îngerilor. Ziua aceea va fi ziua descoperirii depline a adevărului cu privire la toți, înaintea tuturor. Fiecare va cunoaște antecedentele faptelor sale bune sau rele, dar și urmările de după moarte ale faptelor proprii, ca să dea socoteală pentru ele. Iar această cunoaștere a tuturor de fiecare și a fiecăruia de toți înseamnă și o participare a fiecăruia la judecata tuturor.

Omul va fi judecat și după atitudinea lui față de creație, fiindcă el are o responsabilitate și pentru desfășurarea creației în timp. Răspunderea omului față de creație nu este numai utilitară și pământească, pentru protejarea mediului natural, ci este și spirituală. Atât răspunderea față de semen, cât și răspunderea față de creație fac parte din planul lui Dumnezeu, cu privire la lume. Judecata din urmă, văzută în marea lumină a rațiunii și a credinței, este tot una cu planul înțelepciunii divine, care se va revela deodată înaintea adunării universale a tuturor.

Judecata de apoi (detaliu),
frescă exterioară a bisericii Mănăstirii Sucevița, Moldova.

Judecata de apoi (detaliu),
frescă exterioară a bisericii Mănăstirii Sucevița, Moldova.

Pe urmele Domnului Hristos

Pelerinaj în Țara Sfântă

(10-21 ianuarie 2014)

Valentin Vesa

Din dorința de a fi cât mai aproape de Domnul Hristos, coborât în lume pentru a Se face aproapele omului pribeag în peisajul istoriei, oamenii, cete-cete, din vechime și până astăzi și-au dorit să viziteze și să venerze locurile sfinte, unde Însuși Domnul a trăit și a propovăduit cuvântul vieții. Acest pământ binecuvântat este Israelul de azi și unele zone înconjurătoare, având în centru cetatea Ierusalimului, locul unde Fiul lui Dumnezeu întrupat a ales să își dea viața pentru ca omul să nu mai fie pribeag, ci pelerin către Ierusalimul cel ceresc.

În acest context, în perioada 10-21 ianuarie 2014, Centrul de pelerinaje al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului a organizat un pelerinaj în Israel, Iordania și Peninsula Sinai. Grupul de pelerini a fost condus de Înalt-preasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei.

Primul popas duhovnicesc în Țara Sfântă a fost făcut în

orașul Haifa, la Mănăstirea Stela Maris, care adăpostește peștera Sfântului Prooroc Ilie Tesviteanul, de la poalele Muntelui Carmel. Un loc al întâlnirii fericite dintre intransigența marelui profet, austeritatea locului și pacea pe care o inspiră locașul de rugăciune, ce străjuiește de veacuri acest loc binecuvântat. În imediata apropiere, grupul de pelerini a putut admira grădinile suspendate ale cultului Bahai, care impresionează prin detaliul geometric și precizia aproape matematică.

Cea de-a doua și a treia zi au punctat alte locuri minunate legate de viața pământească a Domnului Hristos. În ordine cronologică, pelerinii au fost invitați fie martori atemporalii ai „creșterii cu duhul” a Pruncului Sfânt în orașul Nazaret, să reitereze personal predica de pe munte, să se bucure și să se uimească de minunile săvârșite de Domnul pe malul lacului Ghenizaret și în cetatea Capernaum, locul activității prolifrice a Mântuitorului Hristos, sau să-și potolească setea fizică și spirituală la fântâna lui Iacob în Samaria, loc străjuit de o monumentală biserică ortodoxă, ca mărturie a rezistenței creștine pe aceste meleaguri. Punctul maxim al acestor zile a fost urcușul pe Muntele Taborului, unde, asemenea ucenicilor, pelerinii, „pe cât li se putea”, s-au umplut de slava dumnezeiască, în măsura darului de sus și a pregătirii personale. La Cana Galileii, anticipând mistic, măcar

și pentru câteva clipe, ospățul în Împărăția lui Dumnezeu, închinătorii s-au veselit duhovnicesc, devenind, în același timp, și contemporani ai nuntașilor din vremea Mântuitorului. Mesajul zilei a fost sintetizat în fraza „faceți orice vă va zice”, ca mijloc de asumare a unei „vieți cu Hristos și în Hristos, condusă de Duhul Sfânt”.

Cea de-a doua etapă a pelerinajului, pe parcursul a două zile, s-a desfășurat pe teritoriul Iordaniei, o lume a contrastelor, care impresionează prin amabilitate și spontaneitate. De data aceasta, alături de Proorocul Moise, de pe Muntele Neba, în mijlocul deșertului muntos, pelerinii au privit Pământul Făgăduinței, iar la Madaba, orașul mozaicurilor, în vechea biserică ce dă mărturie despre viața creștină în acele ținuturi, au admirat prima hartă a Israelului avânt în centru Cetatea Sfântă. La Aman, ÎPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei împreună cu pelerinii l-au vizitat pe ÎPS Mitropolit Benedict al Iordaniei la reședința sa, ocazie în care

episcopul locului a împărțit oaspeților aspecte privind viața religioasă din acele ținuturi biblice, acum cu o majoritate musulmană covârșitoare. Din traseu nu putea să lipsească orașul antic Petra, capitala nabateenilor, inclus în lista celor șapte minuni ale lumii antice și moderne, care cuprinde și cinci locașuri de cult, urmat de un popas la Marea Roșie, loc de care se leagă evenimentul eliberării poporului Israel din robia egipteană.

Cel de-al treilea moment al pelerinajului i-a purtat pe închinători pe urmele profetului Moise, la Mănăstirea „Sfânta Ecaterina” și pe Muntele Sinai, în Egipt. La ceas de vecernie, în liniștea serii, toți cei prezenți au pășit treptele mănăstirii bătătorite de atâția pelerini și s-au închinat moaștelor Sfântului Ștefan, care veghează de vreme îndelungată lavra și se roagă pentru toți cei care îi calcă pragul. Nu mult după miezul nopții, cu multă trudă, dar și cu mult entuziasm, întregul grup de pelerini a pornit către vârful Muntelui Sinai (2260 m), locul unde Moise l-a văzut pe

Dumnezeu. Bucuria a fost pe măsura ostentelii, căci peisajul răsăritului de soare în depărtare trimitea cu gândul și simțirea la „Răsăritul cel de sus”, care s-a arătat în peștera din Betlem, următorul popas. Acolo, în Biserica Nativității, duhovnicesc, împreună cu păstorii, cu magii și cu îngerii, grupul de pelerini a prăznuit Crăciunul

îndeobște cu colinde și cu bucuria de a-i dărui Pruncului nou născut, nu daruri prețioase, ci o inimă smerită și înfrântă. Pentru acest scop, momentele de rugăciune și reculegere din mănăstirile Sfântul Sava și Sfântul Teodosie din apropierea cetății, au pregătit calea și au însoțit efortul. Vreme de secole, atâția monahi au învățat tainele credinței aici și nu au încetat nici o clipă să le împărtășească și celor care au trecut pragul mănăstirilor.

După acest popas spiritual, Ierihonul, pământul făgăduit lui Moise, a reprezentat următoarea destinație – biserica greacă care adăpostește dudul lui Zaheu și Așezământul românesc unde, măicuțele, cu multă bucurie, îi întâmpină pe cei veniți de acasă. Punctul de greutate al acestei zile l-a reprezentat participarea la slujba Aghiazmei Mari oficiată de Patriarhul Ierusalimului, Preafericitul Teofil al III-lea, pe malul Iordanului, alături de un popor numeros venit din toate părțile lumii să se bucure de această sărbătoare a înnoirii întregii creații.

Cetății Ierusalimului i-au fost dedicate următoarele două zile. După Sfânta Liturghie arhierescă săvârșită la Așezământul românesc din Ierusalim, pelerinii au intrat în taina Vinerii celei Mari pe Drumul Crucii, printr-o închinare susținută de lectura Sfintei Scripturi și meditații duhovnicesci la fiecare dintre cele 14 popasuri. Punctul maxim a fost venerarea locului Răstignirii și împărțirea din lumina mângâietoare a Sfântului Mormânt. Emoția duhovnicescă i-a determinat pe pelerini să aștepte, cu multă evlavie, vreme îndelungată pentru a atinge, cu buzele, locul de unde a izvorât viața lumii. Cântarea de biruință „Hristos a înviat” de pe buzele pelerinilor români a umplut întreaga biserică și a însuflețit o atmosferă de praznic pascal, confirmând caracterul atemporal al evenimentului învierii Domnului Hristos.

Cea de-a doua zi dedicată Ierusalimului a punctat alte câteva locuri cu o încărcătură duhovnicescă specială: mănăstirea rusească și cea grecească dedicate Înălțării Domnului de pe Muntele Măslinilor, Mănăstirea franciscană *Tatăl Nostru*, Mănăstirea *Dominus flevit*, unde Domnul a deplâns soarta Ierusalimului pentru neascultare, Mănăstirea Sfânta Maria Magdalena care adăpostește moaștele Sfintei Varvara de Smolensk și

a Sfintei Duce Elisabeta a Rusiei, Biserica Națiunilor din Grădina Ghetsimani, Biserica Mormântului Maicii Domnului și casa lui Ioan Marcu, unde a avut loc Cina cea de Taină. În același duh de evlavie, pelerinii au venerat aceste locașuri sfinte, căutând să reitereze în propriul lor parcurs duhovnicesc evenimentele mântuitoare petrecute aici.

În ultima zi a pelerinajului, cu sufletul plin de bucurie, dar și cu regretul trecerii timpului mult prea repede, pelerinii au părăsit Ierusalimul, făcând alte câteva popasuri duhovnicesci. Mai întâi, în satul „celui mai mare om născut din femeie”, En Karem, cu cele două locașuri de rugăciune dedicate locului nașterii Sfântului Ioan Botezătorul și vizitei Sfintei Fecioare făcute verișoarei sale Elisabeta. Traseul nu putea evita Mănăstirea dedicată Sfântului Mucenic Gheorghe din Lida, unul dintre sfinții cei mai populari în lumea ortodoxă și, cu precădere, în țara noastră. După un moment de pioșenie la mormântul mucenicului, grupul s-a îndreptat către orașelul Ioppe, de pe malul Mării Mediterane, port extrem de important din vremurile vechi, și locul de intrare a atâtor pelerini în Țara Sfântă. Părintele arhimandrit Gherasim, gazda frumoasei biserici din această cetate portuară, i-a întâmpinat pe pelerini cu bunăvoința și căldura specifică românilor moldoveni dintotdeauna.

Epilogul acestui parcurs duhovnicesc a fost pe măsură. Toți cei prezenți au plecat îmbogățiți. În ochii și privirile lor se putea citi cu ușurință bucuria, mulțumirea, recunoștința și, mai ales, se putea identifica o schimbare de perspectivă asupra vieții. Nimic nu mai putea fi la fel. Nimeni nu face un pelerinaj în Țara Domnului Hristos fără ca să se schimbe câtuși de puțin. Totul capătă un caracter mult mai personal. Călând pe urmele fizice ale Domnului Hristos, pelerinul este invitat să calce și pe urmele Sale spirituale, pentru ca viața sa să se unească cu Viața Lui. Întâlnirea cu Dumnezeu este mult mai reală de acum, mult mai posibilă. Sfințenia căutată a fost aflată și toți s-au împărțit de ea. Țara lui Dumnezeu rămâne un izvor inepuizabil de resurse duhovnicesci pentru viața creștinilor din orice timp și spațiu.

Locuințele rromilor din Pata-Rât, sfințite de Bobotează

Alexandra Andereș

Membrii Asociației ortodoxe social-misionar-culturale pentru rromi „Sf. Moise Arapul” au avut grijă ca locuințele rromilor din zona Pata Rât a Municipiului Cluj-Napoca să fie sfințite de Bobotează. Ei au organizat un program duhovnicesc în cadrul căruia copiii și adulții din comunitatea de rromi s-au putut spovedi și împărții cu Trupul și Sângele Mântuitorului Hristos. Sâmbătă dimineața, în data de 4 ianuarie a fost oficiată Sfânta Liturghie la care au participat locuitorii din Pata-Rât. Răspunsurile la Sf. Liturghie au fost date de grupul de băieți „Anton Pann” al Bisericii Studentești. La finalul slujbei a avut loc sfințirea apei, după care pr. Ovidiu de la Capela Pompierilor alături de voluntarii participanți au pornit la sfințirea caselor. La acțiune au participat membri ai Asociației pentru rromi „Sf. Moise Arapul” precum și tinerii ai Asociației Studenților Creștin-Ortodocși, filiala Cluj-Napoca, în frunte cu președintele acesteia, Bogdan Dincă. În luna decembrie Asociația pentru rromi „Sf. Moise Arapul” a organizat mai multe acțiuni dedicate comunității de rromi din Pata-Rât. Atunci, pentru prima dată a fost săvârșită o Sfântă Liturghie, iar membrii comunității au avut ocazia de a se spovedi și împărții. Pe lângă aceasta, cu sprijinul Arhiepiscopiei Clujului și a sectorului Social al Centrului Eparhial, familiilor din Pata-Rât le-au fost împărțite pachete folositoare sărbătorilor de iarnă. De asemenea, membrii Asociației pentru rromi s-au implicat și în sprijinirea rromilor din Turda și a copiilor de la Școala „Traian Darjan” din Someșeni. În majoritatea acțiunilor dedicate rromilor, s-au implicat și tinerii Asociației Studenților Creștin-Ortodocși, filiala Cluj-Napoca.

Președintele Asociației ortodoxe social-misionar-culturale pentru rromi „Sf. Moise Arapul”, Crăciun Ioan Lăcătuș a declarat pentru Radio Renașterea că liderii comunității de rromi din Pata-Rât, precum și locuitorii din zona au fost extrem de încântați de aceste inițiativă și i-au primit pe voluntari cu drag în casele lor. Tot el a declarat că pe viitor se dorește continuarea acestui proiect pastoral-misionar de săvârșire a Sfințelor Liturghii și a obiceiurilor creștinești în sânul comunității de rromi din Pata-Rât.

Temele catehezilor din Postul Mare 2014

(pentru parohiile Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului)

- 1) Inițiere și desăvârșire prin Sfintele Taine - o introducere (*Duminica Izgonirii lui Adam din Rai, 2 martie, 2014*)
- 2) Sfântul Botez - taina intrării în Creștinism (*cateheză pentru Duminica Ortodoxiei, 9 martie, 2014*)
- 3) Sfântul Botez - privire interconfesională (în *Duminica Sf. Grigorie Palama, 16 martie*)
- 4) Sfânta Taină a Mirungerii și Darurile Sfântului Duh (în *Duminica Sfintei Cruci, 23 martie*)
- 5) Sfânta Euharistie - viața în Hristos (în *Duminica Sf. Ioan Scăra-
rul, 30 martie*)
- 6) Sfânta Euharistie. Canonul de Împărtășanie (în *Duminica Sf. Maria Egipteanca, 6 aprilie*)
- 7) Sfânta Taină a Spovedaniei. Aspecte teoretice și practice (în *Duminica Floriilor, 13 aprilie*)

Inițiere și desăvârșire prin Sfintele Taine

– o introducere catehetică –

Pr. Liviu Vidican-Manca

1. Pregătirea apercetivă

Fiecare dintre noi, cel puțin o dată în viață, am participat la oficierea unui botez, cel mai probabil la botezul unui prunc, desigur. Am observat toate etapele prin care trece noul „ostaș al lui Hristos” (II Tim. 2, 3), am fost de față la citirea rugăciunilor în pronaos, la rostirea Crezului de către nuni, la ungerea cu untdelemn, la afundarea în apa sfințită, la ungerea cu Sfântul Mir, la tunderea părului și, bineînțeles, la Împărtășanie. Câți dintre noi, dacă ar fi să explicăm ce s-a petrecut în fața ochilor noștri, am reuși, în detaliu și convingător, să explicăm ce s-a întâmplat acolo, ce valoare au gesturile preotului, ce substanță au rugăciunile citite? Câți dintre noi ar putea să explice de ce e atât de importantă botezarea nou-născuților și ce li se oferă lor prin Botez? Sau să spună unui creștin de altă confesiune de ce copilul este uns cu Sfântul Mir, sau să explice ce rost are oferirea Împărtășaniei unui copil care n-are păcate? Etc.

2. Anunțarea temei

Pentru a avea răspunsuri la întrebările de mai sus, dar și la multe altele asemenea, proiectul nostru catehetic „Inițiere și desăvârșire prin Sfintele Taine” se va concentra asupra Tainei Sfântului Botez, a Mirungerii și a Sfintei Împărtășanii, la care se va adăuga și Taina Sfintei Mărturisiri.

Astăzi vom face o scurtă trecere în revistă a cuvântului „taină”, a sensurilor pe care le ascunde, a importanței rostirii cu smerenie a acestui cuvânt. Vom enumera, astfel, Tainele recunoscute de Biserica Ortodoxă, încercând și foarte scurte incursiuni în istoria dogmei.

3. Tratarea temei

Biserica, întemeiată de Mântuitorul Iisus Hristos prin Întrupare, Jertfă, Moartea pe Cruce, prin Înviere și Înălțare, dinamizată de har prin Pogorârea Sfântului Duh la Cincizecime, este formată din toate persoanele botezate în numele Sfintei Treimi (Mt. 28, 19-20). Pentru a deveni creștin, fiecare persoană are nevoie de „nașterea din nou” (In. 3, 5), de lepădarea „omului vechi” (Rm. 6, 6; Col. 3, 9) și de îmbrăcarea cu „omul nou” (Ef. 4, 24). Dacă „renașterea” este un proces ce reclamă din partea noastră credință, dorința sinceră de a-L purta pe Hristos, celelalte etape, pe care suntem obligați să le parcurgem în dobândirea mântuirii, ne cer efort spiritual susținut, care înseamnă conlucrarea cu harul, cu energiile date nouă prin Tainele Bisericii, altele decât Sfântul Botez. Dar ce sunt tainele?

I. Cuvântul „taină” – scurte explicații

Cuvântul pe care-l folosim pentru a defini lucrarea minunată a lui Dumnezeu de împărtășire a harului, de calibrare harică a omului, de energizare în vederea mântuirii, este cel de **taină**, respectiv **taine**. **Taină** vine din slavonescul **tainstvo**, care înseamnă **sacrament**, **taină**, **ordonanță**, **decret**. Originea cuvântului, însă, se află în limba greacă, **mysterion**, tradus în latină prin **sacramentum**. Aceste cuvinte implică noțiunile de secret, de mister, de neînțeles, de necuprins cu mintea, iar în creștinism capătă noi sensuri după cum vom vedea. Sfântul

Ambrozie al Milanului, fără a încerca să dea o definiție tainei, surprinde minunat sensul acesteia în cuvintele: „Așadar, să nu crezi numai ochilor trupești; **mai mare este ceea ce nu se vede**; fiindcă cele ce se văd sunt vremelnice, celelalte sunt veșnice și ele nu se pot înțelege cu ochii, ci **se pot vedea (numai) cu sufletul și cu cugetul**”.

În același timp, Dicționarul Explicativ al Limbii române ne oferă următoarele definiții: „**TĂINĂ**, taine, s. f. 1. Ceea ce este necunoscut, neînțeles, nedescoperit, nepătruns de mintea omească; mister. ● Minune, miracol; poveste minunată. 2. Secret (...) 3. Fig. Loc ascuns, tăinuit; ascunzătoare, tainiță. 4. (Bis.; în sintagma) *Sfintele taine* sau *cele șapte taine* = cele șapte acte rituale de comunicare cu realitatea divină care pecetluiesc legătura dintre divinitate și om din **religia creștină** (botezul, nunta, spovedania, **mirul**, împărtășania, hirotonia și maslul)”.

La prima vedere definiția pare a fi satisfăcătoare. La o privire mai atentă, însă, lucrurile nu stau neapărat așa. În primul rând, tainele ne oferă harul sfințitor, atât de necesar mântuirii; în al doilea rând, nu toate confesiunile care sunt cuprinse în **religia creștină** au Sfinte Taine și nu toate au șapte taine. De asemenea, **mirul** nu este o taină, ci este produsul pe care îl folosim în Taina Sfintei Mirungerii, este „uleiul” special cu care pruncul este uns. Iată, de ce trebuie să fim atenți, recunoscători, dar, totodată, critici, când vine vorba de unele definiții „laice”, date momentelor sacre din viața noastră.

Dacă spațiul lingvistic nu este satisfăcător, ne îndreptăm ochii înspre Părinții Bisericii pentru a căuta la ei un răspuns cu privire la sensul primit de „taină” în Biserica ortodoxă.

Desigur, în timp s-au încercat diferite definiții, fără ca vreuna dintre acestea să se consacre neapărat. Dintre acestea am ales două: „Taina este lucrarea sfințitoare prin care harul acționează în chip tainic asupra omului ori, altfel spus, puterea mântuitoare a lui Dumnezeu” (Sfântul Filaret, Mitropolitul Moscovei), respectiv: „Într-un înțeles mai special, Tainele sunt lucrările invizibile ale lui Hristos săvârșite prin acte vizibile, prin care se constituie Biserica și care se săvârșesc în Biserica” (Pr. Dumitru Stăniloae).

Naosul bisericii mari a Mănăstirii Vatoped, Sfântul Munte Athos.

Ceea ce ar trebui reținut, în ambele situații, se rezumă la accentul pe lucrarea nevăzută a acestor taine. Gândindu-ne la cuvintele Sfântului Ambrozie al Milanului ne dăm seama, încă o dată (dacă mai era nevoie), că, atunci când vine vorba de lucrarea lui Dumnezeu, cuvintele sunt sărace și neputincioase, că ochii sufletului sunt cei care, dacă sunt curați, văd tainele în toată splendoarea lor (Tit 1, 15).

II. Enumerarea Sfintelor Taine ale Bisericii

Acum, că am parcurs o parte din sensurile date cuvântului taină și am văzut cât de greu este să definim indefinitul, vom răspunde la o nouă întrebare:

a) Câte taine recunoaște Biserica Ortodoxă?

Biserica Ortodoxă recunoaște 7 Sfinte Taine, după cum urmează: 1. Taina Botezului, 2. Taina Mirungerii, 3. Taina Sfintei Împărtășanii, 4. Taina Spovedaniei, 5. Taina Hirotonirii, 6. Taina Nunții și 7. Taina Maslului. Toate aceste taine au temeuri scripturistice. Dintre acestea, în preocuparea noastră vor fi primele patru.

b) Dintre aceste taine, care sunt considerate și numite „taine de inițiere”?

Părintele Dumitru Stăniloae se exprima foarte lămuritor: „În ce privește numărul Tainelor, **trei dintre ele sunt Taine ale unirii depline** cu Hristos și ale intrării depline în Biserica (Botezul, Ungerea cu Sfântul Mir, Euharistia), două, ale reintrării în Hristos a celor îmbolnăviți sufletește sau trupește (Pocăința, Maslul) și două, mijloace prin care acordă primitorului puterea de a împlini fie misiunea specială a săvârșirii Tainelor, a propovăduirii cuvântului și a păstoririi unei comunități bisericesti (Hirotonia), fie îndatoririle speciale legate de viața de căsătorie (Cunu-

nia)” (p. 34). Prin urmare, trei sunt tainele de inițiere, ale „unirii depline cu Hristos”, Botezul, Mirungerea și Euharistia.

c) De când se vorbește în Biserica Ortodoxă de 7 taine?

După părerea teologului ortodox Karl C. Felmy, în Biserica Ortodoxă se vorbește insistent despre cifra 7 după Conciliul Unionist de la Lyon din 1274, prin urmare începând cu secolul al XIII-lea și sub influența apuseană exercitată în această perioadă în Biserica Ortodoxă. De ce nu s-a vorbit până acum de cifra 7? Pentru că teologia ortodoxă n-a avut în tradiția ei împărțirea pe grupe și socotirea matematică a tainelor lui Dumnezeu, așa cum s-a întâmplat în lumea Apuseană, sub influența filosofiei aristotelice.

Totuși, trebuie să știm că această cifră a fost consacrată prin mărturisirile de credință din secolul al XVII-lea ale Mitropolitului Dositei al Ierusalimului și mai ales prin Mărturisirea de credință a Sfântului Petru Movilă al Kievului. Aceștia erau foarte categorici în înșiruirea tainelor, bunăoară Dositei în 1672 spunea următoarele „Noi credem că în Biserică există Taine care se întemeiază pe Evanghelie și că acestea sunt 7. Un număr mai mic sau mai mare de Taine în Biserică nu avem, fiindcă un alt număr de Taine decât cel de șapte e o născocire a neroziei eretice”. Că problema numărului de 7 este specifică mileniului al II-lea creștin, o dovedește și Sfântul Ioan Damaschinul care, vorbind despre taine, pomenește doar Botezul, urmat de Mirungere și Euharistie. Aceasta nu înseamnă însă că cele 7 taine nu erau prezente și recunoscute în Biserica primului mileniu; nicidecum, doar că n-au fost prezentate în maniera pe care o cunoaștem astăzi decât din secolul al XIII-lea.

Trebuie să știm, de asemenea, că cifra 7 este considerată simbolul deplinătății, și că apare în Sfânta Scriptură în nu mai puțin de 600 de locuri. Una dintre cele mai cunoscute recurențe biblice este cea de la Isaia 11, 1-3, text foarte cunoscut în lumea ortodoxă.

4. Recapitulare

Ceea ce ar trebui să reținem din cele expuse până acum sunt următoarele: cuvântul **taină** își are originea în grecescul **mysterion**, tradus în latină prin **sacramentum**, și înseamnă **secret**, **mister**, **greu de cuprins cu mintea**. În Biserica Ortodoxă, termenul de taină este acela de „lucrare invizibilă a lui Hristos săvârșită prin acte vizibile”. De asemenea, reținem că în Biserica Ortodoxă avem 7 Sfinte Taine, iar dintre acestea 3 poartă numele de Taine de inițiere: Botezul, Mirungerea și Euharistia. Pentru a fi în legătură permanentă cu harul, pe lângă cele trei, creștinul are neapărată nevoie și de Spovedanie. Și, nu în ultimul rând, în Biserica Ortodoxă se vorbește realmente despre 7 taine începând cu secolul al XIII-lea, aceasta neînsemnând că până atunci aceste taine nu au fost pomenite, ci că până atunci aceste taine nu se găseseră enumerate în ordinea știută de noi la un singur autor.

5. Asocierea

Părintele Vasile Gordon, atunci când vorbește despre taine, propune: „Asocierea cea mai frecventă a Sfintelor Taine se face cu Ierurgiile (gr. hierurgia – lucrare sfântă), despre care vom vorbi într-o cateheză specială. Ierurgiile sunt slujbe care se săvârșesc pentru binecuvântarea și sfințirea omului în diferite împrejurări, dar și a firii înconjurătoare și a diferitelor obiecte de folos pentru om (Sfeștania, de ex.)”.

6. Generalizare

La modul general vorbind, **taină** este tot ce se întâmplă în Sfânta Biserică, de la Sfânta Liturghie până la cele mai simple rugăciuni, toate sunt taine ale lui Dumnezeu pentru că, prin toate, El lucrează.

7. Aplicare

Viața omului ar fi un nonsens fără harul împărtășit lui prin Sfintele Taine. Cunoașterea lor, cu toată ființa noastră, ne ajută să devenim mai receptivi la ceea ce se întâmplă, de fapt, în jurul nostru, în Biserica, practic, în viața noastră duhovnicească.

Parcursarea atentă a semnificațiilor liturgice ale Sfintelor Taine ne va sprijini, efectiv, să înțelegem ceea ce vedem în desfășurarea ceremonialului din Sfântul Locaș, spre folosul nostru duhovnicesc. Amin.

Bibliografie orientativă

- Biblia sau Sfânta Scriptură (edițiile Sfântului Sinod).
Sf. Ambrozie al Milanului, *Despre Sfintele Taine*, PSB, 53.
Sf. Filaret, Mitropolitul Moscovei, *Catehismul Ortodox*, trad. din limba rusă Gheorgiță Ciocoi, Ed. Sophia și Cartea Ortodoxă.
Bria, pr. prof. Ioan, *Tratat de Teologie Dogmatică și Ecumenică*, I, Ed. Andreiana, Sibiu, 2009.
Gordon, pr. prof. dr. Vasile, *Cateheze pastorale pe înțelesul tuturor*, Sophia, București, 2012.
Felmy, Karl Christian, *Dogmatica Experienței eclesiale*, introduce-re și traducere de pr. prof. dr. Ioan Ică, Deisis, 1999.
Pelikan, Jaroslav, *Tradiția Creștină. O istorie a dezvoltării doctrinei*, I, *Nașterea tradiției universale (100-600)*, Polirom, Iași, 2004.
Matzoukas, Nikos, *Teologia Dogmatică și Simbolică II. Expunerea credinței ortodoxe*, Ed. Bizantină, București, 2006.
Stăniloae, pr. prof. dr. Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, IBMBOR, București, 2003.

PELERINAJ în ȚARA SFÂNTĂ – ISRAEL

(3 aprilie – 10 aprilie 2014)

Zborurile vor fi efectuate din Cluj-Napoca

Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, prin Centrul de pelerinaje „Renașterea”, își propune să refacă prin acest pelerinaj în Israel geografia locului în care a predicat și învoțat Mântuitorul Hristos, ca un drum inițiativ pentru fiecare creștin, care se angajează în descoperirea rădăcinilor profunde ale credinței.

Prețul întregului pachet se ridică la valoarea de 595 Euro. Prețul include:

Bilete de avion Cluj-Napoca – Tel-Aviv și Tel-Aviv – Cluj-Napoca; Taxe de aeroport; Asistență în aeroport la sosire și plecare; Primire și transfer de la și la aeroport la sosire și plecare în Israel; 7 nopți cazare la hotel de 4*: în Tiberias (2 nopți), Betlehem (5 nopți) – categoria hotelurilor este cea oficială pentru Israel și Palestina, 8 zile demi-pensiune (mic dejun și cină bufet suedez);

Taxa de intrare la obiectivele religioase și turistice din program (Capernaum, Ierihon, Betlehem, Grădina Ghețimani și taxi pentru Muntele Tabor și la Sfântul Sava); Autocar 3* pentru transport în Israel pe toată durata programului; **Bagaje: bagajul de cală (1 buc.) max. 32 kg/pers., bagajul de mână max. 10 kg/pers. (fără lichide, cosmetice, obiecte tăioase sau ascuțite), dimensiunea bagajului de mână nu trebuie să depășească 56x45x25 CM.**

Ghid evreu de naționalitate română în Israel.

Preot însoțitor pentru grup.

Prețul nu include:

Tips-uri (30 €) – (se achită în Israel); Asigurarea medicală de sănătate: 35 lei indiferent de vârstă

Acte necesare:

Pașaport valabil încă 6 luni de la data plecării din țară.

Calendarul Pelerinajului:

Ziua I: PREZENȚA pe Aeroportul Internațional Avram Iancu din Cluj-Napoca (OBLIGATORIU) JOI 3 aprilie 2014 la ora 15.20. Decolare JOI la ora 17.20 și sosire pe Aeroportul Ben Gurion, lângă Tel Aviv ora 20.25. Ne îndreptăm spre Tiberias. Cazare și cină Hotel 4* în Tiberias.

Ziua II: Mic dejun. Deplasare la Cana – vizitarea bisericii ortodoxe-grecești unde a avut loc prima minune din Galileea: transformarea apei în vin. Nazaret, vizitarea Bisericii catolice Buna Vestire, cea mai mare construcție de cult din Orientul Apropiat și a bisericii ortodoxe Sf. Gavriil cu izvorul Mariei. Continuăm cu Muntele Tabor. Vizitarea bisericii ortodoxe ridicată pe locul unde s-a petrecut Schimbarea la Față a Domnului Hristos. Deplasare la Muntele Fericirilor, vizitarea bisericii. Tabgha unde Iisus a săvârșit minunea înmulțirii pâinilor și a peștilor. Capernaum, oraș denumit și „Cetatea Domnului”, (vizitarea vestitului loc unde Iisus a predicat, casa Sf. Petru). **Opțional și în funcție de timp vizită la Caprice-fabrica de aur și diamante.** Cazare și cină Hotel 4* în Tiberias.

Ziua III: Deplasare pe coasta Mediteranei la Haifa, splendid oraș-port la Mediterană, al treilea oraș ca mărime din Israel, aflat într-un mare golf la poalele Muntelui Carmel. Vizitarea Mănăstirii Stela Maris (Steaua Mării), cu altarul deasupra peșterii Sfântului Prooroc Ilie Tezvitanean și apoi vom privi Templul Cultului Bahai, cu grădinile pe terase suspendate – sit Patrimoniu UNESCO, superioare grădinilor de la Versailles. Părăsim Haifa și ne îndreptăm spre Betleem. Cazare și cină Hotel 4* în Betleem.

Ziua IV: Mic dejun. Betleem. Vizitarea bisericii ortodoxe și a peșterii unde s-a născut Domnul Hristos, apoi a bisericii romano-catolice Sf. Ecaterina și Grotă Laptelui. Continuarea drumului în deșert cu microbuze arabe până la Mănăstirea Sf. Sava și

Mănăstirea Sf. Teodosie, Zidul Plângerii. Vizită la Biserica ortodoxă românească din Ierusalim. Cină și cazare în Bethleem la Hotel 4*

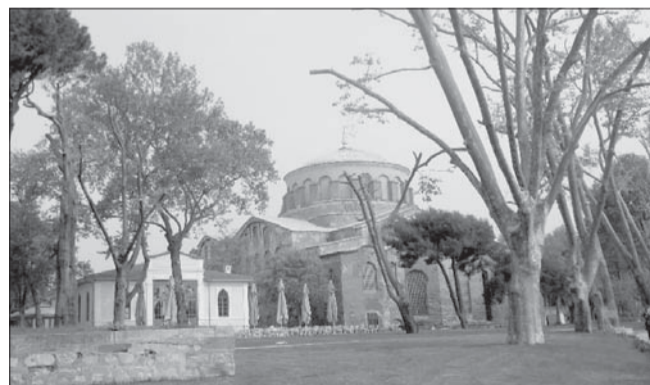
Ziua V: Mic dejun. Începem pelerinajul urcând pe Muntele Măslinilor, pentru a vedea de sus panorama Ierusalimului și a Sfintei Cetăți. Vizitarea Mănăstirii ruse Eleon, a Bisericii Pater Noster (Tatăl nostru), a Bisericii Dominus Flevit (Domnul a plâns), Biserica ortodoxă rusească Sf. Maria Magdalena cu închinare la moaștele Sfintei Ecaterina ducesa Rusiei și a Sfintei Varvara de Smolensk, Grădina Ghețimani cu Biserica Națiunilor, Biserica Mormântului Maicii Domnului și Peștera Ghețimani. Vom intra în Cetatea Sfântă prin Poarta Sf. Ștefan. Parcurgem pe jos Via Dolorosa (DRUMUL CRUCII) cu cele 14 locuri în care s-a oprit Domnul până la Sfântul Mormânt. Urcare pe Golgota, închinare la Piatra Ungerii, intrare și închinare în MORMÂNTUL DOMNULUI HRISTOS, vizitarea tuturor paracliselor sfinte de lângă Sfântul Mormânt. Cină și cazare Bethleem Hotel 4*

Ziua VI: Mic dejun. Vizită pe Muntele Sionului, la Biserica Adormirii Maicii Domnului, Foișorul – Cina cea de taină, Mormântul marelui rege David. Vizită la mănăstirea ortodoxă SFÂN-TA CRUCE (unde a crescut copacul din care s-a realizat Crucea Răstignirii Domnului Hristos). Continuăm drumul la Hozeva și vizităm Mănăstirea cu moaștele Sf. Ioan Iacob Românul de la Neamț. Cină și cazare Bethleem Hotel 4*

Ziua VII: Mic dejun. Deplasare la Ierihon. Intrăm în orașul Ierihon, apoi urmează vizită la biserica ortodoxă-grecească unde vom vedea dudul lui Zaheu, Biserica și căminul românesc de la Ierihon și privire asupra Mănăstirii de pe Muntele Quarantaniei. Coborâm la Râul Iordan, unde vom fi botezați simbolic cu apă din Iordan de către preotul grupului, vizităm Mănăstirea Sf. Gherasim de la Iordan. Trecem pe la Qumran (vechiul centru al Esenienilor), cu o scurtă oprire la magazinul de produse cosmetice de la Marea Moartă. Programul zilei se încheie cu intrare gratuită la ștrandul Chibutzului Kalia și baie în apa sărată a Mării Moarte dacă apa mării este la o temperatură potrivită pentru baie. Cină și cazare Bethleem Hotel 4*

Ziua VIII: Mic dejun. Vizită la Ein Karem – patria Sf. Ioan Botezătorul – cel mai mare om născut de o femeie, vizitarea bisericii Sf. Ioan și a Fântâni Fecioarei Maria. Deplasare la Lida, unde se află biserica și mormântul Sf. Mucenic Gheorghe. Continuăm drumul cu o deplasare la Tel Aviv (cu oprire la principalele obiective turistice), vizită în Iope la biserica ortodoxă Sf. Mihail. Deplasare spre aeroportul Ben Gurion, decolare de la Tel Aviv ora 21.15, aterizare Cluj-Napoca ora 00.20.

Pelerinaj la ISTANBUL, fosta capitală a Imperiului Bizantin (17-22 martie 2014)

Ziua I: Plecarea de la Cluj-Napoca (ora 10.00) pe următorul traseu: Alba Iulia – Giurgiu – Svilengrad – Edirne – Istanbul.

Ziua II: Pelerinajul nostru începe cu vizitarea celor mai reprezentative obiective din Istanbul: Biserica Sf. Sofia, Biserica Cisterne, Moscheea Albastră, Hipodrom, Coloana Million, Coloana Serpente, Fântâna Germană, Mănăstirea Chora (cazare și cină).

Ziua III: A treia zi continuăm vizitarea fostei capitale a Imperiului Bizantin cu biserica românească Sf. Paraschiva (ctitorie Constantin Brâncoveanu), zona imperială Vlaherne: Biserica Vlaherne, Palatul Vlaherne, Palatul lui Constatin Profirogenetul. După amiază, vom vizita Palatul Topkapi (Biserica Sf. Irene, Piața Yoli Kosku – locul martiriului Sf. Constantin Brâncoveanu). Seara, opțional, deplasare cu vaporul pe Bosfor. (cazare și cină).

Ziua IV: Continuăm pelerinajul nostru vizitând Patriarhia

Ecumenică, Mănăstirea Pantocrator, Apeductul lui Valens, Biserica Izvorul Tămăduirii, Poarta de Aur; după amiază – Marele Bazar (cazare și cină).

Ziua V: Dimineața. (10:00) – îmbarcare în autocar și plecare spre Cluj-Napoca.

Preț: 260 Euro*

Servicii incluse în preț:

- Transportul cu autocarul clasificat 3*
- 3 nopți cazare la hotel de 3*
- mic dejun și cină incluse;
- ghid și asistență religioasă

Nu sunt incluse în preț:

- taxele de intrare la obiectivele turistice și religioase
- Aproximativ 70 Euro
- programele opționale;
- asigurarea medicală 35 de lei indiferent de vârstă
- Pașaport valabil încă 6 luni de la data plecării din țară.

Trei capitale imperiale Budapesta – Praga – Viena (5-12 Aprilie 2014)

ZIUA I: Cluj-Napoca (ora 10.00) – Oradea – Borș. **Budapesta** – scurt tur panoramic al capitalei Ungariei după care se va vizita centrul istoric, Parlamentul, Podul cu Lanțuri. Cazare și cină;

ZIUA II: A doua zi în Budapesta vom vizita Catedrala Sf. Ștefan, Bastionul Pescarilor, Citadela și dealul Gellert, Biserica Sf. Mathias, Marea Sinagogă, Piața Eroilor cu Monumentul Mileniului. Opțional, croazieră pe Dunăre. Cazare și cină;

ZIUA III: Mic dejun. Excursie pe Valea Dunării, cu superbe orașe istorice: Visegrad (Castelul lui Matei Corvin) și Esztergom (Catedrala încoronării regilor Ungariei). Traseul continuă spre Bratislava. Scurtă vizită în capitala Slovaciei: Catedrala și poarta Sf. Martin, Piața Mare, faleza Dunării. Continuăm deplasarea spre Praga cu tranzitarea Slovaciei și Moraviei. Cazare și cină în Praga.

ZIUA IV: Mic dejun. Începem turul în **Praga** cu vizită la Castelul Hradcany, Podul Carol, Turnurile Mala Strana și Stare Mesto, Biserica Sf. Nicolae din Stare Mesto, Vechea Primărie, Ceasul astronomic, Biserica Fecioarei Maria din Tyn, Vechiul Cartier Evreiesc, Piața Vaclav. Seara – program liber. Cazare și cină în Praga;

ZIUA V: Mic dejun. Excursie la Pilsen, capitala berii în Cehia și Karlovy Vary – cea mai celebră stațiune din Cehia, cunoscută pentru izvoarele mineral-termale și hotelurile care au atras atât celebriți cât și aristocrația tuturor timpurilor. Cazare și cină în Praga.

ZIUA VI: Mic dejun. Continuăm deplasarea spre Austria. Sosire în **Viena**. Tur de oraș: Ringul și clădirile sale monumentale: Opera, Primăria, Teatrul Național, Opera, Universitatea și centrul vechi cu Domul Sf. Ștefan. Cazare și cină

ZIUA VII: Mic dejun. Vizitarea palatului Schönbrunn și a grădinilor acestuia și a Palatului Hofburg (Muzeul Argintăriei și Muzeul Sisi). După-amiază, timp liber sau în parcul de distracții Prater. Cazare și cină

ZIUA VIII: Plecare spre Cluj-Napoca (13.00)

Preț: 390 Euro*

Servicii incluse:

- Transport cu autocar clasificat 3*
- 7 nopți cazare în hotel 3*
- Demipensiune (mic dejun + cină)
- Ghid pe tot parcursul excursiei

Nu sunt incluse în preț:

- asigurare medicală 35 de lei indiferent de vârstă
- intrările la obiectivele turistice aprox. 100 euro

Acte necesare:

- carte de identitate sau pașaport
- * preț valabil pentru un grup de minim 35 persoane

Înscrieri, detalii și informații suplimentare puteți obține la sediul **Centrului de Pelerinaje Renașterea**, din Piața Avram Iancu nr. 2., la **DI. Cristian Moldovan**. Tel: 0723-583822; 0264-431020; e-mail: pelerinaje@mitropolia-clujului.ro sau moldovandumitru@yahoo.com.

Rezumat al raportului sectorului administrativ bisericesc pe anul 2013

Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului este alcătuită din 9 protopopiate, 551 de parohii, 161 filii, 427 de mănăstiri.

În anul 2013, din inițiativa Înaltpreasfințitului Arhiepiscop și Mitropolit Andrei s-au înființat mai multe unități administrative bisericești, având ca scop **dinamizarea misiunii pastorale** și creșterea vieții duhovnicești a credincioșilor.

S-au înființat cinci parohii: Parohia „Sf. Ioan Botezătorul” în cartierul Europa din Cluj-Napoca, două parohii în localitatea Florești (Cluj), Parohia „Sf. Împărați Constantin și Elena” (Bistrița), cartierul Vișoara și Parohia Cutca (Gherla). La aceste parohii s-a efectuat și arondarea teritorială, pentru ca fiecare preot să-și cunoască parohia și să se implice în misiunea Bisericii.

Începând cu data de 1 ianuarie 2014, s-a hotărât trecerea Parohiilor Cătina și Feldioara, cu filia Copru de la Protopopiatul Cluj I la Protopopiatul Gherla, având în vedere situația geografică și numărul de parohii al celor două protopopiate.

S-au înființat și două mănăstiri: Mănăstirea „Sfântul Ierarh Vasile cel Mare” în localitatea Someșul Cald, comuna Gilău (Cluj), și Mănăstirea „Sf. Ap. și Ev. Ioan” în localitatea Pădureni, comuna Tritenii de Jos (Cluj).

Activitatea în plan pastoral și administrativ bisericesc

Activitatea pastoral-misionară a **I.P.S. Arhiepiscop și Mitropolit ANDREI** în cuprinsul eparhiei, este evidențiată de cele 107 Sfinte Liturghii, 65 de Sfinte Taine, 111 Ierurgii, 5 sfințiri de biserici, 3 resfințiri de biserici, 26 de hirotoniri întru preot, 154 de vizite în parohii, peste 50 de vizite în mănăstiri, 65 de vizite în școlile teologice, 40 primiri de vizite oficiale, întâlniri ecumenice locale, 1.100 de audiențe acordate, 20 de interviuri și 176 de cuvântări ocazionale.

În fiecare seară de duminică a săvârșit slujba Vecerniei și Paraclisul Maicii Domnului în Catedrala Mitropolitană și a

susținut programul catehetic „O seară cu Domnul Hristos și Preasfânta sa Maică”. A prezidat cele 46 de ședințe ale Permanenței Consiliului Eparhial Cluj, două ședințe ale Permanenței cu Protopopii din Eparhie, precum și două sinaxe mănăstirești. De asemenea a prezidat conferințele preoțești, cele două exemene de capacitate preoțească, examenele și interviurile pentru ocuparea posturilor clericale vacante.

Înaltpresfinția Sa a inițiat și s-a implicat în **intensificarea misiunii pastorale** prin Circulara adresată preoților privind programul sevicilor religioase, programul catehetic desfășurat în Postul Sfințelor Paști, în Postul „Adormirii Maicii Domnului” și în Postul Crăciunului, precum și circulara privind sfințirea caselor și înregistrarea de către fiecare preot a unei taxe rezonabile în contul parohiei.

Înaltpresfinția Sa a efectuat **vizite în parohii**, în fiecare săptămână, de obicei în zilele de marți și joi în vederea cunoașterii activităților pastoral misionare, dar și a identificării problemelor cu care se confruntă preoții și credincioșii Eparhiei noastre.

Preasfințitul Episcop Vicar Vasile Someșanul, având încredințată de către Chiriarch conducerea Sectorului Misionar Social al Arhiepiscopiei, și-a desfășurat activitatea cu precădere în planul asistenței sociale, fiind mereu prezent în mijlocul credincioșilor mai ales printre cei suferinzi, aducându-le mângâiere și sprijin sufletesc.

În anul 2013 a săvârșit 94 Sfinte Liturghii, 62 de Sfinte Taine și 93 de ierurgii și alte slujbe la diferitele trebuințe ale oamenilor. Totodată a oficiat 3 resfințiri de biserici și a efectuat 106 de vizite pastorale în parohii, 28 de vizite în mănăstirile din Eparhie. A primit în audiență peste 400 de persoane, oferindu-le sfaturi și ajutor.

Activitatea Preoților. În anul 2013 au fost sfințite 6 biserici noi, 4 biserici au fost resfințite și s-a pus piatra de temelie pentru alte 4 biserici. S-au deschis și trei puncte de slujire: în cadrul Parohiei Someșeni, Prot. Cluj II – Paraclisul „Sfânta Maria Magdalena”; la Parohia misionară Dej și la Parohia nou înființată din cartierul bistrițean Vișoara.

În primăvara anului 2013 a avut loc sfințirea sediului protopopiatului Turda, ca urmare a lucrărilor de reparații,

iar la protopopiatul Gherla s-au început lucrările la noul sediu, construcția fiind ridicată până aproape de acoperiș.

Personalul monahal. În postul de stareț la Mănăstirea nou înființată din localitatea Someșul Cald a fost numită maica Maria Mirela Vulcu, iar în postul de duhovnic la Mănăstirea din localitatea Pădureni a fost numit părintele Vlad Valentin Marc.

Părintele Arhim. Samuel Cristea a fost transferat din postul de duhovnic de la Mănăstirea „Sf. Elisabeta” Cluj-Napoca în postul de duhovnic la Seminarul Teologic Liceal Ortodox Cluj Napoca, iar părintele Ierom. Natanael Zamfirache de la Mănăstirea Rebra – Parva a fost numit în postul de duhovnic la Mănăstirea „Sf. Elisabeta” din Cluj-Napoca.

Părintelui Nicolae Moldovan, starețul Mănăstirii Nicula i s-a acordat rangul de arhimandrit, și rangul de protosinghel a fost acordat părintelui Iacob Rus, starețul Mănăstirii Băișoara și părintelui Siluan Fărcaș, duhovnicul Mănăstirii Dobric.

Fondurile pentru sprijinirea financiară a clerului

În urma colectei din anul 2013 pentru **Fondul Central Misionar**, la unitățile administrative-bisericești din cadrul Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului s-a adunat suma totală de 250.000 lei. Protopopiatul Năsăud a colectat cea mai mare sumă (65.000 lei), iar la nivelul județului Cluj, cea mai mare sumă a fost colectată de Protopopiatul Huedin (32.500 lei). Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Andrei le-a transmis o scrisoare de mulțumire celor 61 de parohii, care au colectat peste 1.000 de lei pentru acest fond. Din suma gestionată de Arhiepiscopie au fost ajutate parohiile sărace și au fost completate salariile preoților lipsiți de posibilități materiale. Din acest fond s-au acordat ajutoare financiare pentru biserici aflate în construcție și pentru preoții misionari.

Fondul Pastoral Eparhial este de asemenea destinat ajutoarelor familiilor preoților din parohiile cu venituri reduse. În anul 2012 au fost ajutați un număr de 90 de preoți (10 preoți din fiecare protopopiat) cu suma de 2000 lei pentru fiecare, suma totală acordată fiind de 180.000 lei.

Consilier administrativ bisericesc,
Preot Cristian Baciu

Rezumat al raportului sectorului misionar-social pe anul 2013

În punct de vedere organizațional, Arhiepiscopia Clujului desfășoară o lucrare misionară, de asistență socială, diaconală și filantropică prin intermediul Sectorului misionar-social. Coordonat de Preasfințitul Vasile Someșanul, Sectorul misionar-social are în componență, din punct de vedere al resurselor umane, un consilier eparhial misionar social, un inspector eparhial pe probleme de asistență-social caritativă și unul pentru tineret, doi asistenți sociali (unul cu atribuții în cadrul Centrului Social-Misionar „Sfântul Vasile cel Mare”) precum și un coordonator de programe pentru tineret.

În sprijinul lucrării de misiune și asistență socială în Eparhie se înscrie și activitatea celor 7 preoți misionari din cadrul Protopopiatelor, precum și a celor 9 asistenți sociali din cadrul Birourilor de Asistență Socială din teritoriu. La inițiativa Înaltpreasfințitului Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, în vederea dezvoltării sistemului de misiune și asistență socială din Eparhie, în anul 2013 au fost înființate trei noi asociații care se află sub patronajul Arhiepiscopiei Clujului: Asociația Filantropică „Sfântul Onufrie”; Asociația Ortodoxă Social-Misionară pentru romei „Sfântul Moise Arapul”; Asociația Tinerilor Creștini Ortodocși.

De asemenea, în cadrul proiectelor sociale și a asociațiilor aflate sub patronajul Arhiepiscopiei Clujului sunt salariate 123 persoane după cum urmează: 50 salariați la Asociația Sfântul Nectarie Cluj; 39 salariați la Asociația Filantropică Medical-Creștină „Christiana” - Filiala Cluj-Napoca; 30 salariați la Centrul de Îngrijire și Asistență pentru Persoane Vârștnice „Acoperământul Maicii Domnului”, Turda; 4 salariați la Asociația Filantropia Ortodoxă – Filiala Bistrița-Năsăud.

I. Asistența în spitale, Unități Militare, Penitenciare și Așezăminte de Ocrotire Socială

În unitățile medicale din cuprinsul Eparhiei sunt încadrați în prezent 30 de preoți de slujire caritativă, din care 12 sunt retribuiți de către Ministerul Sănătății și Familiei, 15 retribuiți de către Secretariatul de Stat pentru Culte, unul de Ministerul Apărării Naționale și doi îmbisericiți în spitale fără retribuire. Preoții de slujire cari-

Centrul de Îngrijiri Paliative "Sfântul Nectarie" Cluj-Napoca (interior)

tativă oficiază Sfintele Slujbe în 22 de capele și biserici special amenajate în cadrul instituțiilor pe care le deservește.

În unitățile militare din cadrul Eparhiei sunt încadrați șase preoți militari. Unitățile din Cluj-Napoca subordonate Ministerului Administrației și Internelor, și anume, Inspectoratul Județean pentru Situații de Urgență și Inspectoratul Județean de Jandarmi, sunt deservite de către doi preoți misionari.

Pe raza teritorială a Eparhiei noastre funcționează două penitenciare, la Gherla și Bistrița, o secție penitenciară la Cluj-Napoca și un spital penitenciar la Dej, în cadrul acestora activând trei preoți: doi preoți capelani permanenți, iar unul slujește temporar.

II. Proiecte și Programe sociale inaugurate în anul 2013:

a) Centrul de Îngrijiri Paliative „Sf. Nectarie” Cluj-Napoca, Asociația „Sfântul Nectarie” Cluj.

Un important eveniment din punct de vedere social în Arhiepiscopia Clujului l-a constituit deschiderea proiectului medical, în data de 9 mai 2013, în cadrul Centrului de Îngrijiri Paliative „Sf. Nectarie” - Cluj-Napoca. În 2013 bugetul acestui proiect s-a ridicat la valoarea de 754.432 lei și avut 189 de pacienți și 99 persoane decedate.

b) Serviciul de Îngrijiri Medicale la Domiciliu „Sf. Nectarie” Bistrița, Asociația Filantropia Ortodoxă – Filiala Bistrița-Năsăud;

c) Extinderea Centrului de Îngrijire și Asistență pentru Persoa-

ne Vârștnice „Acoperământul Maicii Domnului”, Turda;

d) Proiectul social „Sfântul Ioan cel Milostiv” - hrană la domiciliu pentru persoanele aflate în dificultate, Parohia „Sfânta Treime” Cluj-Napoca.

III. Proiecte de viitor:

1. Arhiepiscopia Clujului: a) Centrul Misionar Social „Sf. Apostol Andrei” – Cluj-Napoca; b) Centrul de Îngrijire și Asistență pentru Persoane Vârștnice – Baciu.

2. Asociația Filantropia Ortodoxă – Filiala Bistrița: a) Cantina socială „Mucenița Filofteia” – Bistrița; b) Centrul de zi pentru Vârștnici „Sfântul și Dreptul Simeon” – Bistrița; c) Centrul rezidențial pentru Vârștnici „Sf. Ioachim și Ana” - Loc. Cușma, Jud. Bistrița Năsăud;

3. Asociația Filantropică Sfântul Onufrie: Case de Tip Familiar pentru ocrotirea copiilor aflați în dificultate.

IV. Slujirea aproapelui prin colecte de întraajutorare

În anul 2013, ca urmare a Apelului Pastoral al Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei a fost organizată în cadrul Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului și Clujului o colectă specială pentru ajutorul sinistraților din județul Galați afectați de inundații, suma totală colectată fiind de 360.464 lei. Prin intermediul Fondului „Filantropia”, la nivelul Centrului Eparhial, s-a folosit suma de 116.713 lei pentru ajutorul persoanelor care au necesitat operații chirurgicale, tratamente în țară și străinătate precum și pentru alte cazuri sociale.

În cadrul Proiectului „Cutia Milei”, în parohiile Eparhiei Clujului s-a adunat și s-a distribuit persoanelor defavorizate suma totală de 142.553 lei. Ajutoarele financiare acordate prin intermediul „Cutiei Milei” numai la Catedrala Mitropolitană se ridică la suma de 44.651 lei. În total sumele acordate săracilor prin „Cutia Milei” pe întreaga Eparhie, pe anul 2013, se ridică la valoarea de 176.204 lei.

V. Buget și beneficiari

Numărul beneficiarilor proiectelor și programelor sociale în anul 2013, dezvoltate la nivelul Eparhiei Clujului, a fost de peste 5904 de persoane și familii, iar bugetul total al activităților misionar-sociale a fost: 4.528.790 lei

Consilier misionar social,
Iustin Liciniu Câmpean

PS EPISCOPUL VASILE SOMEȘANUL

PS Vasile, Catedrala Mitropolitană, Cluj-Napoca, 19 ianuarie, 2014

Ianuarie 2014

1 ianuarie: Slujește Sfânta Liturghie și Te Deum la Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

2 ianuarie: La Cimitirul Central din Cluj-Napoca oficiază slujba Panihidei pentru credinciosul Iacob Neamțu.

3 ianuarie: În sobor de preoți oficiază slujba înmormântării credinciosului Iacob Neamțu.

5 ianuarie: Slujește Sfânta Liturghie în biserică „Sfântul Arhidiacon Ștefan” din Cluj-Napoca.

6 ianuarie: Slujește Sfânta Liturghie și Aghiazma Mare la Mănăstirea Nicula și participă la agapa cu membrii grupului de inițiativă pentru rectitorirea mănăstirii.

7 ianuarie: Slujește Sfânta Liturghie în paraclisul „Sfântul Nectarie” de la Centrul de Îngrijiri Paliative.

10 ianuarie: Participă la festivitatea de schimbare a comenzii la Divizia „Gemina”.

12 ianuarie: În Sfântul Altar de la subsolul bisericii „Sfântul Dumitru” din Cluj-Napoca slujește Sfânta Liturghie și slujba Parastasului pentru vrednicul de pomenire preotul Alexandru Gorea.

15 ianuarie: În cadrul „Zilelor Culturii românești” și a comemorării lui Mihai Eminescu, în prezența autorităților administrative, politice, militare, culturale, județene și locale, a elevilor și profesorilor de la Colegiul „Mihai Eminescu” din Cluj-Napoca și a publicului prezent, la statuia Marelui Poet din fața Teatrului Național oficiază slujba Te-Deumului și depune o coroană de flori din partea Arhiepiscopiei.

19 ianuarie: Slujește Sfânta Liturghie la Catedrala Mitropolitană. La Mănăstirea Florești, oficiază slujba înmormântării credinciosului Petru Lupan.

20 ianuarie: Oficiază Sfânta Liturghie în Paraclisul „Sfântul Ierarh Pahomie” de la Piatra Fântânele, Prot. Bistrița.

21 ianuarie: La Academia de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca participă la recitalul extraordinar de poezie dedicat poetului Mihai Eminescu „Om, Geniu și Sfânt” al Maestrului Dorel Vișan și din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei înmânează Maestrului Dorel Vișan distincția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel Diploma și Medalia omagială „Sfinții Împărați Constantin și Elena”.

25 ianuarie: La paraclisul „Sfinții Trei Ierarhi” oficiază Te-Deum și participă la lucrările Adunării Eparhiale și la agapă.

26 ianuarie: Slujește Sfânta Liturghie în biserică „Înălțarea Domnului” din Cluj-Napoca.

28 ianuarie: În capela Cimitirului din Mănăștur oficiază slujba înmormântării creinciosului nonagenar Ioan Flueraș.

29 ianuarie: Rugăciune și meditație în paraclisul „Sfântul Nectarie” de la Centrul de Îngrijiri Paliative din Cluj-Napoca.

30 ianuarie: Slujește Sfânta Liturghie în capela „Sfântul Vasile” de la Centrul Misionar Social „Sfântul Vasile cel Mare” din cart. Mănăștur. Se întâlnește cu Dl. Prof. Univ. Dr. H.C. Heinrich Schnatmann. În sala „Mușlea” a Bibliotecii Universitare din Cluj-Napoca, participă la lansarea albumului „Crișan Mirciou”, realizat de D-na Anca Mariana Mirciou, fiica Profesorului și lansarea lucrării „Astra - 150 de ani” tipărită cu susținerea Consiliului Local Cluj-Napoca.

31 ianuarie: În biserică „Intrarea în biserică a Maicii Domnului”, din Cordoș, Cluj-Napoca, în sobor de preoți slujește Panihida la catafalcul părintelui Iosif Cadar.

Cluj. O boală nemiloasă „îl răpește școalei, Bisericii strămoșești și neamului după 3 luni de suferințe, în vârstă de abia 47 ani”². Prin dispariția pământeană a unuia dintre cei mai valoroși profesori ai săi, lumea academică clujeană suferă o grea și ireparabilă lovitură, căci cu Prof. Andrei Buzdug, „se mai duce unul dintre aceia cari au luptat neobosiți cu greutatea începutului de înfiripare a primei instituții de cultură teologică ortodoxă în capitala Ardealului desrobot”³.

S-a născut în 9 decembrie 1891 în comuna Josenii Bârgăului din județul Năsăud, într-o familie care a dat un lung șir de protopopi, preoți și teologi, pe parcursul a 200 de ani⁴. Cursul primar îl urmează în satul natal, alături de copiii grănicerilor. Studiile liceale le face la Năsăud și Blaj, iar în anul 1910 se înscrie la Facultatea de Teologie din Cernăuți. Aici are șansa de a-i asculta pe câțiva dintre vestii profesori ai vremii, între care E. Popoviciu, Găină, Voiuți, Gheorghiu. În anul 1917, este promovat Doctor în Teologie. Își începe activitatea pastorală în comuna Susenii Bârgăului (1916-1918), apoi este numit profesor de religie la Liceul „Alexandru Odobescu” din Bistrița (1918-1919). În același an, este ales deputat sinodal al Protopopiatului Bistriței, ca reprezentant al Văii Bârgăului, distincție pe care și-o va menține până la moarte. În această calitate, participă activ la furtunoasele ședințe ale sinodului arhiepiscopalian de la Sibiu, iar după înființarea Episcopiei Clujului, la toate Adunările eparhiale, în calitate de raportor al comisiilor care i-au fost încredințate să le conducă⁵. Evocând acele vremuri, Consilierul Episcopal Vasile Sava își amintește: „Eu l-am cunoscut prin 1920, când se puneau temeliiile acestei Eparhii. Era cel mai îngrijat de soarta Eparhiei, cel care pune cel mai mult suflet după cea mai bună cunoștință a sa întru aranjarea primelor începuturi de viață nouă bisericească aici, în metropola Ardealului”⁶.

În toamna anului 1919, Andrei Buzdug vine la Cluj ca profesor de religie la Liceul „Gheorghe Barițiu”, unde va funcționa până în anul 1924, când este chemat profesor la nou-înființata Academie Teologică Ortodoxă Română din Cluj. În paralel, va activa atât la catedra Seminarului Pedagogic, cât și pe terenul vieții publice românești, unde „prezența lui era dorită, iar cuvântul, ascultat”⁷. Tânărul Andrei Buzdug, „cu gândul la Dumnezeu și la vitejia tradițională a străbunilor grăniceri”, va sări „cu bărbăție” în apărarea averilor grănicerești, făcând parte din Consiliul de Administrație al Societății „Regna” încă de la înființarea acesteia (1925)⁸. S-a aflat, de asemenea, în rândul celor care „luptau pentru apărarea temeinică a elementului românesc în orașul Cluj, în calitate de consilier la Primărie, trimis din partea Blocului Românesc, al cărui membru era”⁹. Mai făcea parte din conducerea Ligii Antirevizioniste și a Națiunii Patriotice, organizații în care „lucra și participa cu mult spor”¹⁰. Contemporanii îl descriu ca un orator de frunte, ce captiva cu verva-i cuceritoare masele ascultătorilor. Cuvântul curat al Evangheliei și naționalismul inte-

¹ IOAN GOGA, „Moartea Prof. Dr. Andrei Buzdug”, în: ziarul *Năzuința*, anul II, nr. 15, 5 martie 1939, p. 1.

² LIVIU GALACTION MUNTEANU, „Din prilejul morții Prof. A. Buzdug”, în: *Renașterea*, anul XVII, nr. 11, Cluj, 12 martie 1939, p. 1.

³ *Ibidem*.

⁴ Dinastia acestei familii începe în anul 1791, prin numirea lui Iacob Buzdug (1745-1801) Prot. al Văii Bârgăului. Îl urmează fiul Alexandru Buzdug, care a fost mai întâi Administrator protopopes, iar apoi Prot. al Văii Bârgăului, până în anul 1830. După o pauză de 26 de ani, în care Prot. a fost Terente Bogat din Mijlocenii Bârgăului, familia Buzdug revine prin Pr. Teodor Buzdug (1803-1875), fiul adoptiv al lui Alexandru. Acesta se căsătorește cu Raveca Buzdug (1811-1871), fiica naturală a lui Alexandru, și va fi numit Preot în Rusu Bârgăului. Dintre cei patru fii ai lor, doi vor deveni preoți: Ioan (1829-1884), Preot în Josenii Bârgăului, și Iacob (1831-1904), Preot în Rusu Bârgăului. Urmașul Prot. Ioan la Parohia din Josenii Bârgăului a fost fiul său, Pr. Leon (1855-1934). Fiul cel mare al acestuia, Ioan (1889-1953), va rămâne preot în Josenii Bârgăului, iar Andrei (1891-1939) devine Profesor la Academia Teologică Ortodoxă Română din Cluj. Băiatul acestuia din urmă, Liviu (1910-1991), îi va urma cariera academică la același Institut Teologic; DANA VĂRAN, „Familia protopopilor Buzdug din Rusu Bârgăului”, în: *Anuarul Bârgăuan*, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2011, pp. 36-39.

⁵ ALEXANDRU MORARU, *Învățământul teologic universitar ortodox român din Cluj (1924-1952)*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 1996, p. 178; vezi și IOAN I. BUREACĂ, *Spiritualitate nășăudeană bistrițeană*, Ed. Mesagerul, Bistrița, 2006, p. 198.

⁶ VASILE SAVA, „Cuvântul Episcopiei. La înmormântarea Prof. Dr. Andrei Buzdug”, în: *Renașterea*, anul XVII, nr. 11, Cluj, 12 martie 1939, p. 2.

⁷ LIVIU GALACTION MUNTEANU, *op. cit.*, p. 1.

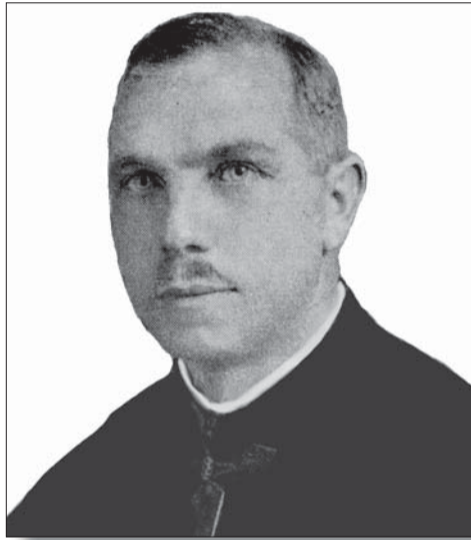
⁸ MIRCEA GELU BUTA, ADRIAN ONOFREIU, *Victor Moldovan. Memoriile unui politician din perioada interbelică*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2012, pp. 215-216.

⁹ VASILE SAVA, *op. cit.*, p. 2.

¹⁰ *Ibidem*.

gru formau subiectele pe care le dezvoltă cu multă convingere, iar cele patru lucrări de predici apărute și retipărite dovedesc „pe omul orator”¹¹.

Dar oricât de vrednici am fi, așa cum aflăm din panegiricul întocmit de către Liviu Galaction Munteanu, Rectorul Academiei Teologice din Cluj, „sfârșitul strădaniilor noastre pământene este moartea” ... „Din primul moment când l-am cunoscut pe regretatul profesor Andrei Buzdug, am distins în sufletul-i acea rară scânteie de pătrundere a lucrurilor și împrejurărilor, care niciodată nu greșește. Eram acum 21 de ani la Sibiu, el în calitate de deputat sinodal, poate cel mai tânăr în această cinste a vremii, iar eu student. La memorabila ședință de protest a Ardealului ortodox și românesc, împotriva încercărilor stăpânirii de a-i uzurpa drepturile dobândite cu atâta greu, prin trimiterea unui comisar guvernamental, care să participe la ședințe... A fost prea serios momentul, ca cineva să facă gestul fără o matură cumpănire. Curajul, hotărârea lui denotau pe omul integru, încă din fragedă tinerețe. Acelaș a rămas în ochii mei și ai noștri, ai tuturor, de atunci încocoace, prin fiecare faptă înfrumusețând tabloul care-i întrușchipează figura. Pentru românism și ortodoxism își pune sufletul. Orice inițiativă românească și creștinească îl are de colaborator. Pe catedră, la amvon, la întruniri publice, în sala de conferințe, glasul lui răsună cu putere de tunet, încălzind simțurile, trezind conștiințele și activând voințele. Într-un oraș precum Clujul, cercul de activitate în cele

două domenii îi părea prea îngust. De aceea, a încercat să și-l lărgească, prin scrisul său frumos și mișcător, adresându-se maselor din toate părțile locuite de români, începând cu copiii din școala primară, cari abia încep să descifreze o pagină tipărită, și sfârșind cu preoții ca luminători ai satelor, cari prin el au la îndemână cea mai aleasă hrană sufletească, culeasă cu sânguință, strecurată cu pricepere prin sufletul omului credincios și aranjată pe înțelesul tuturor...”¹².

Închei acest eseu prin gândul pe care Andrei Buzdug a încercat să ni-l transmită, ca pe o merinde pentru „sufletele credincioase”, într-un volum intitulat „Predici la toate duminicile anului bisericesc”: „...O privesc mai frumoasă și

mai impunătoare nu este ca și atunci când într-o biserică vezi om lângă om, cap lângă cap, norod mult, încât e cu neputință să faci un pas înainte. Toate capetele, toate privirile sunt îndreptate spre amvon și sorb cuvintele predicatorului, pline de mângăiere, fără de a respira, iar vestitorul cuvântului dumnezeiesc are întreagă mulțimea înaintea sa, dispune de ea, o poate conduce și îndupleca, cum voiește. Puterea cuvântului dumnezeiesc într-adevăr este mare. Unde se ivește un predicator, carele cu entuziasm sfânt și în duhul lui Hristos și al bisericii știe purta sabia cuvântului dumnezeiesc, acolo mulți se trezesc din somnul cel greu al păcatului, mulți din cei indiferenți devin adoratori ai lui Dumnezeu, acolo înfloresc o viață spiritală nouă. Aceasta reiese și din cuvintele Sf. Apostol Pavel: «Viu este cuvântul lui Dumnezeu și lucrător și mai ascuțit decât toată sabia ascuțită de amândouă părțile și străbate până la despărțirea sufletului și a duhului, și a mădulelor, și a măduvei și este judecător cugetelor și gândurilor inimii» (Evr. 2, 12). Cunosând acum puterea acestui cuvânt, datoria noastră este ca să ne și folosim de el. Mântuitorul lumii ne zice: «Mergând, învățați toate popoarele...», iar Sf. Apostol Pavel: «Nu m-a trimis Hristos să botez, ci să binevestesc» (I Cor. 1, 17) și iar: «Amar mie de nu voiu binevesti», nu însă și de nu voiu boteza, pentru că esențialul este lumina sufletului cu cunoștința adevărului. A lumina mai întâi, a predica este datoria principală a clerului și apoi a boteza sau a face formalitățile intrării în staulul oilor Cuvântului, în numărul credincioșilor; a lumina mai întâi și apoi a cânta: «Dă-mi veșmânt luminos, cel ce te îmbraci cu lumina ca și cu o haină»...¹³. Spre final, o umilă rugămintă în care cere să fie „judecat mai mult după dorința inimii sale, decât după deplinătatea lucrului”¹⁴.

¹¹ „A tipărit patru volume de predici: «Merinde pentru sufletele credincioase»; «I. Predici la toate duminicile anului bisericesc», Cluj, ed. I, 1933, 244 p.; ed. a II-a, Cluj, 1938, 248 p.; «II. Predici la toate praznicile și sărbătorile anului bisericesc», Cluj, 1934, 136 p.; «Doamne, mântuiește-ne, că pierim. Cuvântări funebre», Cluj, 1937, 208 p.; «Duh și viață. Cuvântări la cununii», Cluj, 1938, 107 p.; «Manuale de religie pentru clasele primare», I, II, III, IV, V, VI, VII, Cluj, 1933-1938, cu aprobarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române»; ALEXANDRU MORARU, *op. cit.*, p. 179.

¹² LIVIU GALACTION MUNTEANU, „Din prilejul morții prof. A. Buzdug. Cuvântul Academiei Teologice”, în: *Revista Renașterea*, anul XVII, nr. 12, 19 martie 1939, p. 4.

¹³ Idem, „Cuvânt înainte”, în vol.: *Predici la toate duminicile anului bisericesc, Tipografia Eparhiei Ortodoxe Române Cluj*, 1938, pp. 5-6

¹⁴ *Ibidem*, p. 6.

Pr. Andrei Buzdug (1891-1939)

Primul Rector al Academiei Teologice
Ortodoxe Române din Cluj

Mircea Gelu Buta

În ziua de 24 februarie 1939, s-a stins din viață, după o boală grea și îndelungată, Dr. Andrei Buzdug, Protoieru și Profesor la Academia Teologică Ortodoxă Română din

ÎPS ARHIEPISCOPUL ȘI MITROPOLITUL ANDREI

Ianuarie 2014

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **miercuri și vineri**, între orele 8.00 și 10.00, predă cursul de Spiritualitate pentru studenții din anii III și IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertziene”, pentru postul de radio „Re-nașterea”.

În fiecare **miercuri și vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

În fiecare **sâmbătă**, între orele 8.00 și 10.00, predă cursul de Spiritualitate pentru masteranzii Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

1 ianuarie: La ora 0.00, la trecerea dintre ani, în Catedrala Mitropolitană, săvârșește slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt de învățătură.

Oficiază Sfânta Liturghie în biserică „Nașterea Domnului” din Cluj-Napoca (paroh: Pr. Inspector Nicolae Buda). Rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește preot pe diaconul Paul Ilie Nemeti, pe seama parohiei Jichșu de Sus, protopopiatul Dej. Este însoțit de dl. Valentin Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Slujește Vecernia, Pavecernița Mică și rostește un cuvânt de învățătură în Catedrala Mitropolitană.

2 ianuarie: Săvârșește Taina Sfântului Botez pentru prunca Antonia Maria, fiica părintelui Ioan Creța din parohia Florești, protopopiatul Năsăud. Rostește un cuvânt de învățătură. Face o vizită în parohia Figa, protopopiatul Beclean.

3 ianuarie: Face o vizită pastorală în protopopiatele Cluj I și Cluj II. Vizitează biserică „Înălțarea Sfintei Cruci” (paroh: Pr. Gavriil Vârva), Mănăstirea „Sfânta Elisabeta”, parohia Ciurila (paroh: Pr. Mircea Sandu) și parohia Fânațele Clujului (paroh: Pr. Petru Buran). Este însoțit de domnul Sorin Câlea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Slujește Vecernia, Pavecernița Mică și rostește un cuvânt de învățătură în Catedrala Mitropolitană.

4 ianuarie: Se întâlnește cu părintele ieromonah Rafael Noica. În Catedrala Mitropolitană asistă la Vecernie și slujește la Litie.

5 ianuarie: Săvârșește Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană. Rostește cuvântul de învățătură. În Catedrala Mitropolitană, slujește Pavecernița Mare cu Litie și rostește o cateheză.

6 ianuarie (Botezul Domnului): Săvârșește Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană. Rostește cuvântul de învățătură.

În Piața Avram Iancu, pe podiumul special amenajat, oficiază slujba Aghiasmei Mari. Rostește un cuvânt de binecuvântare. Asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură în Catedrala Mitropolitană.

7 ianuarie (Sfântul Ioan Botezătorul): Săvârșește Sfânta Liturghie în biserică „Sfântul Nicolae” din parohia Turda Nouă II (paroh: Pr. Ioan Ciortea). Rostește cuvântul de învățătură. Este însoțit de PC Pr. Bogdan Ivanov, consilierul cultural al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

8 ianuarie: Face o vizită la campusul Teologic „Nicolae Ivan”. Slujește Vecernia, Acatistul Mântuitorului și rostește un cuvânt de învățătură în Catedrala Mitropolitană.

9 ianuarie: Cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, face o vizită la Mănăstirea Țigănești.

10 – 21 ianuarie: Însoțit de un grup de credincioși din județele Bistrița-Năsăud și Cluj, face un pelerinaj în Israel, Iordania și Muntele Sinai.

22 ianuarie: Slujește Vecernia, Acatistul Mântuitorului și rostește un cuvânt de învățătură în Catedrala Mitropolitană.

23 ianuarie: Face o vizită pe șantierul bisericii „Sfântul Alexandru” de pe strada Muncii (paroh: Pr. Claudiu Meleanu). Primește la reședință pe maestrul Dan Puric. În capela mortuară din cimitirul din Mănăștur, oficiază slujba înmormântării pentru credinciosul Vasile Damian. Rostește un cuvânt de învățătură. În sala Auditorium Maximum a Casei Universitarilor, participă la conferința „Suflet românesc”, susținută de maestrul Dan Puric.

24 ianuarie: Săvârșește Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană. Participă la festivitățile organizate în cinstea împlinirii a 155 de ani de la unirea Principatelor Române. Oficiază o slujbă de Te-Deum și rostește un cuvânt ocazional. Primește la reședință autorități civile și militare, locale și județene, preoți și credincioși veniți pentru a-l felicita cu prilejul zilei de naștere. În clădirea Facultății de Științe Economice din Cluj-Napoca, participă la susținerea publică a Tezei de Doctorat de către domnul Sorin Câlea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

25 ianuarie: În sala de ședințe a Arhiepiscopiei, prezidează ședința Consiliului Eparhial. În aula Nicolae Ivan a Facultății de Teologie, prezidează ședința anuală a Adunării Eparhiale. Asistă la Vecernie și slujește la Litie în Catedrala Mitropolitană.

26 ianuarie: Săvârșește Sfânta Liturghie în biserică „Sfântul Apostol Toma” din Cluj-Napoca (parohi: Pr. Dănuț Goga și Pr. Marius Goga). Rostește cuvântul de învățătură. Acordă domnului Ioan Bene distincția „Crucea Transilvană”. Este însoțit de PC Pr. Ioan Chirilă, președintele senatului Universității „Babeș Bolyai”. În Catedrala Mitropolitană,

IPS Andrei, pe treptele Catedralei Mitropolitane din Cluj-Napoca, Bobotează, 6 ianuarie 2014.

slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

27 ianuarie: Îl vizitează pe fiul duhovnicesc, Pr. Ioan Căndea.

28 ianuarie: La Clinica de Chirurgie din Cluj-Napoca vizitează cele patru persoane, victime ale accidentului aviatic din Munții Apuseni.

Face o vizită pastorală în protopopiatul Huedin. Vizitează parohiile Mănăstireni (paroh: Pr. Gheorghe Leș), Mănăsturu Românesc (paroh: Pr. Florin Sâmpălean), Râșca Onicești (paroh: Pr. Cristian Mărcuș) și Dealu Mare cu filia Cristești (paroh: Pr. Bogdan Cociș). Este însoțit de PC Pr. Cristian Baci, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

29 ianuarie: În Aula „Nicolae Ivan” a Facultății de Teologie din Cluj-Napoca, participă la momentul festiv organizat cu prilejul hramului școlilor teologice. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

30 ianuarie (Sfinții Trei Ierarhi): Cu prilejul hramului școlilor teologice, săvârșește Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană. Rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește într-un iconom pe părintele Marian Sidon, inspectorul de religie al județului Cluj.

31 ianuarie: În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatistul Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

A consemnat, Arhid. Claudiu Ioan Grama

Rezumatul Raportului Activității Sectorului Economic din anul 2013

Investiții și reparații

În Catedrala Mitropolitană au fost continuate lucrările pentru pictarea Catedralei Mitropolitane în tehnica mozaic, realizându-se până la sfârșitul anului schela metalică până la cupola centrală, s-au realizat lucrări de reparații la cupole și acoperiș și s-a executat hidroizolație la balcon.

La Centrul Eparhial a fost amenajat Arhondaricul Mitropolitan. Pentru necesitățile interne ocazionate de Sinoadele Mitropolitane și alte evenimente deosebite din viața arhiepiscopiei s-a hotărât amenajarea la etajul II al clădirii Centrului Eparhial, a unui arhondaric compus dintr-un apartament destinat cazării Preafericitului Părinte Patriarh și 5 garsoniere. S-au executat lucrări de recompartimentare, montat parchet, gresie, faianță, instalații termice, sanitare.

Depozitul de cărți și obiecte bisericești. Având în vedere extinderea rețelei de magazine de cărți și obiecte bisericești la nivelul eparhiei a fost imperios necesar realizarea unui depozit de carte și obiecte de cult de unde să fie aprovizionate atât cele 11 magazine, cât și protopopiatele și parohiile. Acesta a fost amenajat la parterul Căminului profeș, iar lucrările realizate au constat în înlocuirea ferestrelor și ușilor, termopan, refacerea instalației electrice, termice, sanitare. De asemenea, a fost mobilat și dotat cu aparatura necesară.

Apartament duhovnic Seminarul Teologic Ortodox. La mansarda imobilului unde funcționează Seminarul Teologic Ortodox a fost amenajat un apartament pentru părintele duhovnic, prezența acestuia fiind necesară revigorării vieții duhovnicești a elevilor.

Lucrări clădire Seminarul Teologic. S-au continuat lucrările de instalații și reparații la clădire, s-a realizat copertina de la intrare, s-a turnat un planșeu pentru susținere, manopera pentru amenajarea cabinetului stomatologic și s-a amenajat balconul de pe copertină. Amenajare atelier iconografie pentru mozaicurile Catedralei Mitropolitane. A fost amenajat la subsolul clădirii Centrului eparhial un atelier de creație a scenelor iconografice. Au fost amenajate spații de creație, depozit, grupuri sociale.

Reședința mitropolitană. Au fost executate lucrări de reparații și amenajări la sufrageria și holul Reședinței Mitropolitane (zugrăveli, înlocuirea ferestrelor).

Campusul Teologic „Nicolae Ivan”. Au continuat lucrările de finisaje exterioare și interioare, împrejmuire incintă, amenajare scară acces din strada Dorobanților, s-au finisat și dotat interioarele, s-au montat tâmplărie interioară și exterioară, instalație de ventilație pentru aulă, 2 lifturi. S-a pictat Sfântul Altar la Capela „Sfântul Nicolae”, a fost montat iconostasul, s-a achiziționat mobilier. A fost executat și primul cămin studentesc până la cota 0.

Atelierul de lumânări. S-au finalizat lucrările de amenajare a halei de producție, a fost amenajată curtea, s-a realizat alimentarea cu energie electrică a manufacturii și s-a realizat gardul împrejmuitor.

Amenajare Colegiul Național Ortodox. S-au executat lucrări de fațadizare a clădirii, realizarea unui zid de sprijin și înlocuirea gardului, s-a realizat acces direct către Biserica Sfânta Treime. S-a amenajat parțial curtea interioară, montându-se și un foisor. Amenajare curte și realizare centrală termică la Seminarul Teologic de pe str. Meseriilor. Fațadizare și reparații la imobil Baba Novac Nr. 15, spațiu destinat Asociației Nevăzătorilor, Filiala Cluj. Centru de Tineret Pr. Prof. Ioan Bunea – Sângeorz-Băi. Au continuat lucrările de construcție, reușindu-se finalizarea în roșu a centrului și contractarea tâmplăriei PVC. Realizare proiecte de restaurare a bisericilor monument istoric. Au fost realizate proiectele tehnice pentru un număr de 11 biserici monument istoric (4 din jud. Cluj și 7 din jud. Bistrița-Năsăud). Reparații la apartamentul situat pe str. Nicolae Titulescu, nr.109, ap.3, lăsat moștenire Fundației Mitropolitului Bartolomeu de către D-na prof. univ. dr. Chira Iuliana.

Construirea de noi biserici, repararea, restaurarea și întreținerea celor vechi și a altor edificii. Au continuat lucrările de edificare la cele peste 150 de biserici parohiale și mănăstirești, aflate în diferite faze, de la fundație până la iconografie, la care se adaugă și unele lucrări de reparație la biserici și case parohiale: construcția de noi locașuri de cult – 43, pictură la noi locașuri de cult – 20, construcții de noi edificii eclesiale – 32.

Consilier economic,
Ec. dr. Sorin-Câlea

Erată: În revista *Renașterea* nr. 12 (decembrie) 2013, textul articolului părintelui prof. univ. dr. Alexandru Moraru de la p. 4 a apărut cu titlul „Preasfințitul Părinte Episcop Vicar Vasile Fluieraș Someșanul împlinește 65 de ani”, în loc de „Preasfințitul Părinte Episcop-Vicar Vasile Fluieraș Someșanul împlinește 65 de ani”, așa cum ne-a fost oferit de către autor. Ne cerem scuze pentru această eroare redacțională. (Redacția)

Din activitățile Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca

(noiembrie-decembrie 2013)

Dacian But-Căpușan

Miercuri 27 noiembrie 2013 a avut loc conferința pr. Boian Alexandrovici, vicar al Timocului și protopop al Daciei Ripensis: *Viața religioasă a românilor din Valea Timocului*, organizată de Facultate împreună cu ASCOR.

În zilele de 11, 12 și 13 noiembrie 2013, în cadrul CEEPUS (Central European Exchange Program for University Studies), în organizarea Facultății de Teologie Ortodoxă, împreună cu Centrul de Bioetică și INTER, profesorii de la Universitatea din Pécs au susținut câteva conferințe. Varga Szabolcs: *A Blessing or a Curse? Childbirth in European Culture; Doctores, Healers and Midwives in early Modern Europe; „End Times” the role of Catholic Church in Combating the Demographic Crisis.* Czeglany Zsolt: *Conceptions of Life in Old Testament Anthropology; Life and Death in the Book of Psalms; The Value of Life in the Wisdom Literature of the Old Testament.* Moderatori au fost Conf. univ. dr. Radu Preda și Pr. prof. univ. dr. Ștefan Iloaie.

Mănăstirea Tismana a găzduit în perioada 27-28 noiembrie 2013, lucrările celei de a IV-a ediții a Simpozionului Național Studențesc, organizat de Facultatea de Teologie din Craiova și Arhiepiscopia Craiovei, dedicat Sfinților Împărați Constantin și Elena și teologiei părintelui profesor Dumitru Stăniloae. Cele două teme ale manifestării au fost: „Sfinții Împărați Constantin și Elena, punte de legătură între lumea greco-romană și modernitate”, respectiv părinte Dumitru Stăniloae „teolog al iubirii dumnezeiești”. Au participat studenți la nivel licență și master de la facultățile de teologie Ortodoxă din: București, Sibiu, Cluj-Napoca, Arad, Craiova și Târgoviște. Facultatea noastră a fost reprezentată de către: Raul-Alexandru Nistor, Cătălin-Petru Oargă și Anton-Viorel Pop, din anul III, specializarea Teologie pastorală.

Ca în fiecare an, la începutul lunii decembrie a fost organizată săptămâna Facultății de Teologie Ortodoxă. Evenimentul a debutat luni, 2 decembrie 2013, cu o seară dedicată filosofului Petre Țuțea. Conf. univ. dr. Radu Preda a conferențiat pe tema: *Petre Țuțea, un laic mărturisitor.*

Seara de marți, 3 decembrie a fost dedicată părintelui pro-

fesor Ene Braniște, cu ocazia împlinirii 100 de ani de la naștere. Au susținut comunicări Pr. lect. univ. dr. Ioan Bizău: *Contribuția părintelui Ene Braniște la dezvoltarea teologiei liturgice*, Pr. lect. univ. dr. Mircea Oros: *Părintele profesor Ene Braniște un mare dascăl al teologiei românești* și Dr. Cezar Login: *Liturgica comparată la părintele Ene Braniște: o nouă direcție de cercetare în spațiul românesc.*

Zilele de miercuri și joi au fost dedicate părintelui Dumitru Stăniloae. În prima „seară Stăniloae”, ÎPS Mitropolit Andrei a susținut o cuvântare: *Amintiri nostalgice despre un mare și duhovnicesc profesor de teologie și în același timp, om de o modestie*

Noul sediu al Facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Campusului Universitar "Nicolae Ivan" al Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, inaugurat în 6 decembrie 2013.

deosebită, iar Pr. prof. univ. dr. Emil Jurcan, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă a Universității 1 Decembrie 1918 din Alba Iulia a vorbit despre *Intersubiectivitatea trinitară și reverberația ei în planul interuman.* Joi, 5 decembrie 2013, au susținut comunicări

științifice doi invitați de la Facultatea de Teologie „Justinian Patriarhul” din București: Pr. prof. univ. Ștefan Buchiu, decanul Facultății: *Părintele profesor Dumitru Stăniloae teologul iubirii divine* și Conf. univ. dr. Adrian Lemeni: *Contribuții apologetice și relevanța acestora în teologia părintelui Dumitru Stăniloae.*

Săptămâna s-a încheiat, vineri, 6 decembrie 2013, de sărbătoarea Sf. Ierarh Nicolae, cu inaugurarea noului sediu al instituției de învățământ de pe strada Nicolae Ivan (fostă Coastei).

Manifestările, în cadrul cărora a fost organizată o expoziție de icoane realizate de studenții specializării Artă sacră, s-au încheiat cu un moment artistic în care au urcat pe scenă Grupul Icoane al Academiei de Muzică „Gheorghe Dima”, coordonat de Prof. univ. dr. Ioan Bocșa și Corala Psalmodia Transylvanica, coordonată de Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu.

Altarul paraclisului cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae” a fost pictat în tehnica „a fresco”, de pictorul Nicolae Bălan din Alba Iulia. Iconostasul în lemn de tei a fost realizat de sculptorul Dumitru Gărea din Vaslui, iar icoanele care îl împodobesc sunt opera pictorului George Romilă din Piatra Neamț. Proiectul Campusului aparține arhitectului Cristina Spin. Zidirea noii clădiri a facultății s-a realizat de echipa de meșteri condusă de Dl. Director Vasile Bercan.

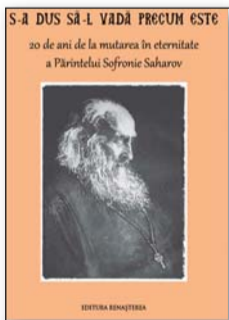
Luni, 9 decembrie 2013 a avut loc susținerea lucrărilor pentru gradul I profesional al personalului clerical. La această sesiune au participat 23 de preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, Episcopia Maramureșului și Sătmăruului și Episcopia Sălajului. Lucrările au fost întocmite sub coordonarea a nouă cadre didactice ale Facultății.

În perioada 10-12 decembrie 2013, Prof. Marian Matcinek de la Universitatea Olsten, Polonia a susținut următoarele conferințe la Facultate și Centrul de Bioetică: *The Dignity of the Human Being in Bioethics; Does the Normative Dimension of the Human Bodiliness Exist?; Autonomy as a Value and a Moral Problem in Bioethics; Does a Christian Art of Dying (ars moriendi) Exist?* Moderatori au fost Conf. univ. dr. Radu Preda și Pr. prof. univ. dr. Ștefan Iloaie.

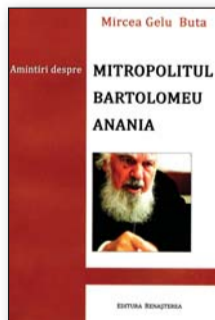
Duminică 15 decembrie 2013 corul bărbătesc al Facultății de Teologie Ortodoxă a susținut în catedrala mitropolitană, după slujba vecerniei, tradiționalul concert de colinde. Dirijori au fost Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, Diac prof. drd. Daniel Mocanu și Diac. Drd. Daniel Frumos. Au fost interpretate colinde compuse de: Nicolae Ursu, George Breazul, Sabin Drăgoi, Teofil Coste, Gheorghe Cucu, Trifon Lugojan, Constantin Ionescu, Anamaira Meza, Marius Cuteanu, Vasile Stanciu.

EDITURA RENAȘTEREA

OFERTE:

S-A DUS SĂ-L VADĂ PRECUM ESTE
20 de ani de la mutarea în eternitate
a părintelui Sofronie Saharov
471 pag., format: 135x200 mm
Preț 30 LEI.

AUTOR: Mircea Gelu Buta,
AMINTIRI DESPRE
MITROPOLITUL BARTOLOMEU
ANANIA, 113 pag., format
135x202 mm.
Preț 7 LEI.

AUTOR: John A. McGuckin,
SF. GRIGORIE DE NAZIANZ,
618 pag., format 145x210 mm.
Preț 25 LEI.

AUTOR: Nicolas Lossky,
TEOLOGIA MUZICII LITURGICE,
92 pag., format 148x210 mm.
Preț 12 LEI.

AUTOR: Bartolomeu Anania,
MISTERELE ORIENTALE
ȘI CREȘTINISMUL
212 pag., format 135x200 mm.
Preț 25 LEI.
(Carte distribuită de Editura Eikon)

AUTOR: Arhim. Ioachim Strogilos
SFÂNTUL PARTENIE DIN CHIOS (1815-1883)
96 pag., format: 135x200 mm
Preț: 8.00 Lei

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:
ÎPS Arhiepiscop și Mitropolit ANDREI ANDREICUȚ
Vicepreședinte:
PS Episcop vicar VASILE SOMEȘANUL
Membri:
Consilier cultural Pr. dr. Bogdan Ivanov, Conf. dr. Radu Preda,
Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, Pr. dr. Liviu Vidican-Manci
Director:
Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59.96.49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095
IBAN: RO79RNCB0106026604400017 BCR Cluj (Revista RENAȘTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:
Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:
Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:
Pr. Ioan Bizău, Elena Chircev, Doina Curticăpeanu, Cezar Login,
Pr. Grigore Dinu Moș, Marcel Munteanu, Alexandru Nemoianu,
Aurel Sasu, Paul Siladi, Nicolae Turcan

Foaie editată de Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români, filiala Cluj-Napoca

Cuvinte de folos și sfaturi duhovnicești

Tatiana Onilov

Ln cadrul serilor duhovnicești organizate de Asociația Studenților Creștini Ortodocși din România (ASCOR), filiala Cluj-Napoca, invitați de seamă au pus în discuție subiecte actuale, teme duhovnicești pentru care mulți dintre tineri încă mai așteaptă răspunsuri și direcționări bune.

Dragostea care acoperă mulțime de păcate - întâlnire cu ÎPS Serafim Joantă

Despre dragostea care acoperă mulțime de păcate și despre necesitatea de a descoperi dragostea care sălășluiește în fiecare om a vorbit cu mult tâlc Înaltpreasfințitul (ÎPS) Serafim Joantă, Mitropolitul Europei Centrale și de Nord în cadrul unei asemenea întâlniri. Ca de fiecare dată, mult așteptatul ierarh, a adus numeroase exemple și situații din experiența personală pentru a elucida subiectul.

Pentru a dobândi dragostea și pentru a o descoperi în inimă, fiecare persoană trebuie să tindă să devină un om al rugăciunii neîncetate, un om duhovnicesc preocupat de curățarea duhului și de adâncirea în sine însuși pentru a vedea care este lucrarea din interior. Potrivit arhierelui, acest exercițiu este atât de necesar, pentru că omul, de multe ori, nu știe că înlăuntrul său, în străfundul inimii sale, se poate întâlni cu Dumnezeu. „Pentru a-L întâlni pe Dumnezeu, pentru a ne uni cu Dumnezeu, trebuie să ne cultivăm duhul. Fără o viață duhovnicească, viața omului se reduce la o trăire biologică”, a spus ÎPS Serafim. Or, din cauza superficialității și a ritmului vieții contemporane, oamenii nu sunt capabili să se interiorizeze pentru a se întâlni în duh cu Dumnezeu, în așa mod ratând posibilitatea de a-și descoperi adevăratul chip, cel împodobit cu dragoste.

Drumul pare anevoios de la început, dar odată descoperindu-i frumusețile, un râvnitor și căutător al lui Dumnezeu simte că prin eforturile pe care le depune în urcușul său duhovnicesc găsește împlinirea, pacea, mulțumirea, liniștea. Iar cu acestea, treptat ajunge să se îndulcească de dragostea care i se revarsă în inimă. În continuarea acestor afirmații, ÎPS Serafim a spus că cine nu trăiește în dragoste nu îl cunoaște pe Dumnezeu, nu se cunoaște pe sine însuși. Distinsul invitat i-a îndemnat pe tineri să se roage continuu, pentru că, potrivit Sfinției Sale, Îl iubim pe Dumnezeu în măsura în care ne rugăm Lui. ÎPS Serafim Joantă susține că rugăciunea este calea cea mai propice de a ne uni cu Dumnezeu. „Rugăciunea este importantă pentru ca mintea să nu se împrăștie, să fie ațintită mereu spre Creatorul său, lucru posibil prin îmbunătățirea calității rugăciunii, prin exerciții continue de adâncire a minții în inimă, prin încercarea de a aduce mintea înăuntru și de a o scoate din cele ale lumii”, a sfătuit Mitropolitul Europei Centrale și de Nord. Când omul izbutește să ajungă la o rugăciune atentă, neîntinată, a unei minți curățite și cumpătate, atunci are șansa să experimenteze dragostea lui Dumnezeu. Experiența duhovnicească este unică, deoarece prin

accederea la dragostea divină, omul ajunge să își lărgească inima, să o umple cu dragoste pe care să o reverse asupra apropiaților săi, asupra prietenilor și a tuturor celor din jurul lui, reușind să vadă doar binele, să îi compătimească dacă sunt afundați în patimi și, astfel, să acopere mulțime de păcate, să ierte și să îngăduie. „Cine are dragoste are blândețe, cumpătate, răbdare, iertare, nejudicare. Salvează pacea, mai ales în familie”, a subliniat invitatul serii duhovnicești, spunând că familia este locul privilegiat unde se manifestă dragostea lui Dumnezeu.

Totodată, pentru ca rugăciunea să dea roade bune, ea trebuie să fie însoțită de post și de înfrânare, de o asceză personală în care să existe atât un efort duhovnicesc, cât și unul trupesc. Potrivit ÎPS Serafim, asceza este necesară pentru a ne întări în lupta cu păcatul, pentru a ne cunoaște neputințele și pentru a ne subția duhul. Metaniile, rugăciunile mai îndelungate, priveghele, înfrânările trupesti, sunt atât de importante, deoarece „duhul și trupul sunt în strânsă legătură, iar cele ale trupului se răsfrâng asupra duhului și, astfel, toate patimile trupesti duc la o înrobire a duhului dacă nu există înfrânare”.

ÎPS Serafim Joantă a mai vorbit și despre o altă cale de a ajunge la dragoste, una aparent paradoxală, cea de „acceptare a suferinței, care odată asumată nu mai este împovărătoare, dezagustătoare și grea de dus, ci o suferință transfigurată, prin care oamenii ajung să se sfințească, să fie pe jumătate mântuiți”. Cum ajungi de la suferință la dragoste? Cu multă răbdare, fără a cârți, ci, mai degrabă începând prin a mulțumi pentru Crucea pe care o ai de dus, care, de multe ori, nu e așa de grea precum pare. Suferința este un prilej de curățire, de meditație, de înmulțire a virtuților, care odată dobândite sporesc, rodesc și converg spre virtutea virtuților – dragostea.

Cu toate că mulți tind să creadă că trăim vremuri grele, în care abia se mai zărește o umbră a dragostei, ÎPS Serafim Joantă crede că lumea este scaldată în dragoste, chiar și în zilele noastre, doar că nu mai sunt ochi să o vadă și să o contemple. Fuga după împlinirea nevoilor, grijile care nu ne lasă să ne ațintim privirea spre Dumnezeu, spre interiorul nostru, egoismul la cote maxime, ruperea comuniunii și izolarea într-un spațiu, de multe ori, iluzoriu, rupt de realitatea vie, sunt doar câțiva factori care contribuie la golirea omenirii de dragoste.

Rostul suferinței în viața duhovnicească – în dialog cu Arhimandritul Andrei Coroian

Despre dimensiunea suferinței și rolul acesteia în viața duhovnicească a vorbit Arhimandritul Andrei Coroian, un invitat mult așteptat în cadrul fiecărui post. Îndemnul Părintelui Andrei, la fel ca cel al ÎPS Serafim Joantă, a fost de a accepta suferința, de a o înțelege. Invitatul a vorbit despre mai multe feluri de suferință: suferința sufletească, cea trupestă, suferința copiilor și suferința pătimitorilor. „Suferința nu caută la față, suferința nu are nici un criteriu, ea vine ca o ploaie torențială peste toți: peste copii, peste tineri, peste bătrâni, peste învățați și peste neînvățați, nu cruță pe nimeni”, a afirmat Părintele Andrei Coroian, încercând să le transmită tinerilor mesajul de a nu fugi de suferință, ci de a o primi și de a o îndura, pentru a-i înțelege rostul. Potrivit invitatului, fuga de suferință înseamnă fuga de Crucea personală, fuga de conlucrarea și de unirea cu Crucea Mântuitorului. „Ar fi foarte frumos dacă am medita la Crucea noastră, la suferința noastră, raportându-ne la alții, să medităm la suferința altuia ieșind din noi, detașându-ne de starea noastră. Dar, în deosebi, ar trebui să medităm la Crucea și suferința lui Hristos. Când te uiți la Crucea lui Hristos, ce vezi, de fapt? Îl vezi pe Fiul lui Dumnezeu răstignit pe Cruce, Care se dăruiește, ni se dăruiește nouă din Iubirea Tatălui și face legătura aceasta, dintre Iubirea Tatălui, cu tot neamul omenesc și unește tot neamul omenesc, îl îmbrățișează”, a explicat Părintele Andrei Coroian modul în care fiecare om poate transfigura suferința în iubire, dacă urmează modelul suprem, modelul hrisitic.

Urmând acest model, orice suferință poate fi înțeleasă altfel, inclusiv și cea care este îngăduită să fie dusă de prunci sau de copii aflați de multe ori în situații cumplite. Părintele Andrei consideră că acei copii nevinovați, purtători de suferință, sunt răscumpărătorii a multor păcate ale părinților lor. Mai mult decât atât, durerile copiilor pot sensibiliza, pot duce la meditație și la

înțelegerea „suferinței Celui mai mare Nevinovat pe care L-a avut lumea. A Celui mai Pur și mai Curat și Care a fost atât de crunt jertfit, torturat, chinuit și omorât”. Părintele Andrei consideră că suferința duce sufletul omului la o stare de umilință, de rugăciune și de smerenie, de compătimire pentru aproapele și de dorire de a-l ajuta. „Avem datoria să ușurăm cât putem suferințele semenilor, dar, în același timp trebuie să le primim și să le vedem rostul”, a subliniat invitatul întâlnirii.

Mesajul principal al Părintelui Andrei Coroian a fost acela de a-i avea drept modele pe oamenii care au putut să-și asume suferința, să o transforme, să se bucure în a o trăi și în a o transcende. „Oameni precum Părintele Bejan au trăit suferința ca pe o fericire. În închisoare era bătut cu ranga în cap, dar el era fericit. La fel au fost mulți dintre cei care au pățimit în închisorile comuniste”, a mai spus distinsul invitat.

Prin exercițiul exersării și răbdării suferinței, creștinul are posibilitatea de a-și determina starea în care se află și își poate pune la încercare puterile sufletești, se poate angaja în a-și schimba viața duhovnicească, trecând de la vorbe la fapte.

În spatele Cortinei de Fier Studiu de caz: România

Alexandru Coman

Ln spatele Cortinei de Fier. Studiu de caz: România este titlul unui proiect care își propune realizarea unei analize obiective foarte bine documentate, a instaurării violente a regimului comunist în România. Așa cum afirmă coordonatorii proiectului, tânărul istoric și scenarist, Alin Mureșan, reprezentantul Centrului de Studii în Istoria Contemporană, dar și membrii Asociației Rost, elementul central al proiectului constituie un film documentar, care urmărește pas cu pas principalele etape ale transformării radicale a societății românești, la toate nivelele ei. Pe lângă filmul documentar, în cadrul proiectului au fost realizate o serie de benzi desenate despre fenomenul Pitești și un album foto-documentar care ilustrează diferite episoade ale comunizării României. Istoricul afirmă că acest proiect a luat naștere pentru a compensa carenta gravă de informație privitoare la trecutul nostru recent, existentă mai ales în rândul tinerilor.

Pentru ca obiectivul să fie atins, s-au efectuat multe cercetări, adunări de materiale de arhivă, materiale video și întâlniri cu cei care au trecut prin vremurile de restriște și care încă mai sunt în viață.

La sfârșitul lunii ianuarie, istoricul și scenaristul Alin Mureșan, a prezentat publicului din Cluj-Napoca documentarul despre comunizarea României.

Filmul aduce în prim plan omeni care au fost contemporani cu evenimentele istorice analizate (printre alții vorbește și Nicolae Purcărea, fost deținut politic și autorul cărții *Urlă haita*) și care au avut de suferit de pe urma sumbrei perioade care s-a instalat în România în mod brutal la data de 23 august 1944 și s-a sfârșit la fel de violent prin Revoluția din decembrie 1989. Istoricii din generația tânără, imagini video și foto cu perioada cercetată, victime direct afectate de regimul sângeros, dar și victimele colaterale ale regimului apar pe rând în documentarul istoric.

Din secvențele documentarului, publicul clujean a putut afla, de exemplu, care a fost soarta fiicei lui Toma Arnăuțoiu și a Mariei Plop – membrii unuia dintre cele mai bine organizate grupuri de rezistență din munți împotriva regimului comunist. Acum celebră violonistă, Ioana Voicu Arnăuțoiu a fost născută în munți, arestată odată cu părinții ei și apoi dusă la un orfelinat. Ioana Voicu Arnăuțoiu și-a descoperit familia abia la maturitate și a petrecut ultimii 20 de ani cercetând dosarele Securității. Ioana Arnăuțoiu nu vorbește niciodată despre ea sau despre părinții ei, ci despre „grupul de rezistență” și „copilul născut în munți”. Poza acestui copil de doi ani, în arestul Securității Pitești, a făcut la un moment dat înconjurul Europei și a fost sursă de inspirație pentru filme despre ororile comunismului.

Documentarul oferă posibilitatea de a înțelege mai bine care a fost parcursul istoric al României în perioada regimului comunist. Tinerii, mai ales, au șansa să accedă la o sursă de informație bine documentată, la un film gândit de istorici tineri, interesați de realizarea obiectivă a unui documentar. Mai presus de toate, ascultând și vizionând mărturiile unor oameni care au trecut prin calvarul închisorilor comuniste, românii pot afla despre mulți dintre oamenii acestui trecut care au fost demni în fața istoriei și care pentru generația tânără, pot fi modele demne de urmat, pentru că au știut să reziste și pentru că au izbutit să transforme penitenciarele ororii într-o școală a sfințeniei.

Pentru ca mesajul să ajungă la cât mai mulți oameni, proiectul va beneficia de multiple lansări atât în principalele orașe ale României, cât și în țări europene precum Suedia, Polonia, Germania, Letonia și Slovenia pe parcursul anului 2014.

Cum a cunoscut Părintele Nicolae Steinhardt lumina necreată

Ana-Maria Neag

Așa cum aprecia Părintele Ioan Pinte, *Jurnalul fericirii* „nu este [...] o carte de memorialistică rece, sau una cu caracter general despre gulagul din România (gen *Gherla*, *Fenomenul Pitești*, *Pe muntele Ebal*), ci una cu caracter particular: relatarea unei experiențe creștine, petrecută într-un loc nefericit – pușcăria – unde mai mult ca ori-când își face simțită prezența Iisus Hristos, Domnul iubirii, nădejzii și fericirii neschimbabile.”¹ Există anumite pasaje în cartea Părintelui Nicolae Steinhardt, ce vădese limpede această prezență, acest fapt minunat al unirii omului Cu Dumnezeu. De pildă, autorul descrie printre altele o experiență inedită, mistică dintr-un moment al detenției, al cărei fior smerit amintește de arătarea lui Dumnezeu în muntele Horeb către Sfântul Prooroc Ilie: A zis Domnul: „Să ieși și stai în fața Domnului în munte! Și iată Domnul va trece; și iată înaintea Domnului va fi năprasnică vijelie ce va despica munții și va sfărâma stâncile, dar nu în vijelie va fi

Domnul; după vijelie va fi cutremur, dar nu în cutremur va fi Domnul; și după cutremur va fi foc, dar nu în foc va fi Domnul; și după foc va fi adiere de vânt lin, și într-însa va fi Domnul (III Rg, 19, 11) ².

Această descriere este de o discreție extraordinară, în iconomia întregului univers al operei. I se acordă doar două paragrafe. Deși are o importanță covârșitoare în tot ceea ce va urma, autorul nu pare să forțeze conștiința cititorului său, nu-l sufocă cu propriile percepții asupra a ceea ce a trăit. Episodul apare ca o pauză în demersul retrospectiv, pauză în care Părintele Nicolae mărturisește cum a gustat el din veșnicie, după care revine la atmosfera și universul mundan.

Mai mult decât atât, modul în care este înfățișat momentul evocării se remarcă de asemenea printr-o finețe extraordinară. Contextul prezentării este dat de întâlnirea cu părintele Haralambie la Gherla (mai 1963). Apropiindu-se de acesta ca de un duhovnic, îi povestește „două vise avute la Jilava cu un an și jumătate înainte, în celula douăzeci și cinci”³. Motivul destăinuirii este dorința de a ști dacă nu cumva sunt înșelări sau părelnicii.

Primul vis pare să fie transmisă o emoție mai puțin intensă în raport cu cel de-al doilea: i se arată mama sa, care luându-l de mână, îl duce spre un perete al unei biserici, îndemnându-l să sărute chipurile pictate ale sfinților.

Al doilea vis este însă încărcat de semnificații. Contextul efectiv al petrecerii lui este legat de condițiile mizere, în genurile întunecate și înfrigorată ale temniței, în iarna anului 1962. Crivățul, prin urletul lui mai îndrăzneț să mărturisească suferința tăcută a deținuților, „coșul sobitei s-a prăbușit [...] Funinginea îmbracă totul cu un strat gros, grănos, de negreață sleioasă, în continuă extensiune; adeviz. Dărdâim de frig, ne simțim copleșiți de murdărie - și ne e foame. Din pricina zăpezilor, aprovizionarea a fost probabil întreruptă. Nu ni se mai distribuie, o dată pe zi și la ore neregulate, decât un boț mic de turtoi rece. Apă nu mai avem. Tineta este arhiplină. Ciudat, înghețul în loc să neutralizeze mirosul excrementelor îl exasperează. Pândim sosirea turtoilui ca animalele închise a căror hrană e la cheremul unui stăpân uituc. Boțul e sloi de gheață și e din mălai doar copt, nefiert”⁴.

În acest tablou cu nuanțe naturaliste, deținuții se silesc să fie voioși, gentili și politicoși. Datorită sforăiturilor unui vecin, unul dintre aceștia (un om simplu, șofer de meserie, dar mai sensibil la condițiile aspre) nu reușește să adoarmă. Părintele Steinhardt îi propune să facă schimb de locuri. Într-una din nopțile următoare, la ora două, este adus în celulă un nou lot. Situația devine extrem de delicată datorită spațiului redus (la Jilava camerele aveau o capacitate de 18 locuri, însă erau ocupate de aproape 50 de oameni). Nou-veniții se pitesc printre ceilalți, creându-și spații „imaginare”. Întrucât unul dintre aceștia nu își găsește locul, Părintele face un gest firesc de smerenie, oferindu-i locul său. Va fi astfel nevoit să doarmă pe banca din mijlocul celei. În această situație, pe care o privește fără nicio urmă de fatalism, ci mai degrabă cu o seninătate greu perceptibilă, un vis miraculos vine să-i aducă o mângâiere fără seamăn: „Nu-l văd pe Domnul Hristos întrupat, ci numai o lumină uriașă – albă și strălucitoare – și mă simt nespus de fericit. Lumina mă înconjoară din toate părțile, e o fericire totală și înlătură totul; sunt scaldat în lumina orbitoare, plutesc în lumină, sunt în lumină și exult. Știu că va dura veșnic, e un *perpetuum immobile*. Eu sunt îmi vorbește Lumina, dar nu prin cuvinte, prin transmisiunea gândului. Eu sunt: și înțeleg prin intelect și pe calea simțirii – înțeleg că e Domnul și că sunt înăluntru luminii Taborului, că nu numai o văd, ci și viețuiesc în mijlocul ei” (p. 97).

Starea aceasta extatică, îmbibată de fericirea harului dumnezeiesc, depășește limitele spațio-temporale, sinele se dezmargințește, până când ajunge să se unească în mod neamestecat cu lumina necreată: „cercul de lumină se lățește din ce în ce, iar fericirea după ce m-a învăluit mătăsoș, deodată schimbă tactica, devine dură, se aruncă, se prăvălește asupra-mi ca niște avalanșe care – antigravitațional – mă înalță; apoi, în cele din urmă, fără menajamente, mă înlocuiește. Nu mai sunt. Ba sunt, dar atât de puternic încât nu mă recunosc”⁵. Deși se folosește termenul de „înlocuire”, nu este vorba despre

o dizolvare a ființei, ci de un proces ce produce mutații launtrice atât de mari încât omului îi devine aproape imposibil să se mai recunoască, împărtășirea de lumină nu-i este proprie sieși, ci Ființei dumnezeiești din care izvorăște. Despre acest tip de simțire a scris și poetul Daniel Turcea: „Viața-mi/ puțină/ trupul/ îngândurat/ îngroapă-le/ vii/ în lumină/ [...] / să nu mai știu/ să nu mai știu/ dacă mai sînt/ sau doar Tu ești/ Viața-mi”⁶.

Poate izvorul celei mai adânci transfigurări pentru viitorul monah de la Rohia, acesta este, poate nucleul textului chiar în acest pasaj se configurează. Toate celelalte căutări pe care le descoperă *Jurnalul* converg înspre acest bulb plin de substanță duhovnicească sau își înalță tulpina din el. Asemeni unuia dintre isihăști, autorul se împărtășește din crâmpiele harului, trăire a cărei esență este mirarea, amintind parca de scrierile Sfântului Simeon Noul Teolog, văzătorul de Dumnezeu: „Văd frumusețea Ta, privesc strălucirea, oglindesc lumina harului Tău și sunt uluit de negrăirea fulgerării și-mi ies din mine însumi când mă gândesc la mine: cine am fost și cine am ajuns – o, minune!”⁷.

Deși e de neînțeles în planul realității omenești, minunea nu s-a petrecut fără înțeles în plan duhovnicesc. Ea este rodul împlinirii poruncii Domnului, aceea de a iubi pe aproapele. Pentru lepădarea unui loc din hăul temniței, Părintele Nicolae Steinhardt a fost așezat înăluntru strălucirii Taborului.

⁶ Daniel Turcea, *Racla de lumină* în volumul *Iubire înțelepciune fără sfârșit*, Editura Albatros, București, 1991, p. 59

⁷ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imne, epistole și capitole. Scrieri III*, Editura Deisis, Sibiu, 2001, p.58

Pelerinaj în cinstea mărturisitorului Valeriu Gafencu

În mijlocul lunii februarie, ASCOR Cluj-Napoca organizează un pelerinaj în amintirea mărturisitorului Valeriu Gafencu, care în 18 februarie 1952 își săvârșea ultimele zile pe acest pământ, în închisoarea de la Târgu Ocna.

În prima zi de pelerinaj, pe 15 februarie, tinerii își propun să ajungă la mănăstirea Izvorul Mureșului și la închisoarea de la Târgu Ocna, unde va avea loc parastasul pentru Valeriu Gafencu. Pentru a le cunoaște mai îndeaproape pe mamicile care de-a lungul timpului au făcut eforturi nenumărate pentru a-i face cunoscuți pe martirii închisorilor comuniste prin editare de cărți, prin frumoasele colinde dedicate celor care au suferit în obezi trupești și sufletești, dar și prin alte manifestări cultural-religioase, pelerinii vor poposi la mănăstirea Diaconești, unde vor participa la vecernie și la Liturgia de a doua zi.

Astfel, printr-o drumeție duhovnicească de două zile, ASCOR Cluj-Napoca oferă tinerilor posibilitatea de a cunoaște mai îndeaproape viața și martiriul unor personalități de un mare calibru care au suferit în închisorile comuniste, încercând să le păstreze vie memoria și să le urmeze exemplul.

Țehipa: Tatiana Onilov, Andrei Mitrică, Gabriela Bulgaru, Ana-Maria Neag, Dana Filaropol, Andreea Micu, Iulia Anamaria Mureșan, Oana Laura Dăgă, Romina Sopoian.

Adresa ASCOR:
Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca

ISSN: 1224-0567

Redacția FILOCALIA:
Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca
Fax: 0264/595 300
revista.filocalia@yahoo.com

¹ Ioan Pinte, *Despre fericire în alți termeni*, în „Apostrof”, anul II - nr. 6/ 1991, Cluj, p. 6.

² *Biblia sau Sfânta Scriptură*, versiune diortosită după Septuaginta, redactată, adnotată și tipărită de Bartolomeu Valeriu Anania, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2009, p. 408.

³ Nicolae Steinhardt, *Jurnalul fericirii*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, p. 95.

⁴ *Idem*.

⁵ *Ibidem*, p. 97